

Situació Catalunya

Primer semestre 2011
Anàlisi Econòmica

- **L'economia global creix amb dinamisme**
impulsada per les economies emergents. A Europa, mentre no es resolgui la crisi de deute es mantindran elevades les tensions financeres.
- **Espanya: la intensitat de la recuperació** dependrà del compliment dels objectius de dèficit, la ràpida recuperació del sistema financer i l'ambició de les reformes en el mercat laboral.
- **Catalunya recolza la suau recuperació en el sector exterior**, mentre que la demanda interna es veurà afectada pel procés de consolidació fiscal, amb objectius que s'han de complir rigorosament.
- **L'esforç innovador a Catalunya**, superior a la mitjana espanyola, però lluny encara d'Europa.
- **Les superiors taxes d'educació secundària** expliquen el lleuger avantatge en el nivell formatiu de Catalunya.

Índex

1. Resum	3
2. Entorn exterior	5
3. Economia catalana	11
4. Una visió panoràmica de la innovació a Catalunya	21
5. Catalunya en la dinàmica dels nivells educatius regionals	29
6. Quadres	32

Data de tancament: 13 de juny de 2011

1. Resum

Com plantejàvem en el número anterior de la revista Situació Catalunya, les tensions dels mercats financers, particularment pel que afecta al risc del deute sobirà, posen de manifest que les economies desenvolupades han de continuar avançant en el procés de reformes i de consolidació fiscal. En el cas de l'economia espanyola, addicionalment, la pressió s'ha traslladat no només a l'Estat, sinó també a les Comunitats Autònomes. Les necessitats de finançament del conjunt d'aquestes, i l'incompliment del seu objectiu de dèficit al 2010 –tot i que sí es complí el del conjunt d'administracions públiques– posen en dubte la credibilitat dels objectius plantejats, essent Catalunya una de les comunitats més observades i analitzades.

L'entorn de l'economia catalana manté, bàsicament, l'escenari observat fa sis mesos: el conjunt de les economies emergents mostren un creixement raonablement sòlid, que afegeix pressió sobre els preus de les primeres matèries, mentre que els països desenvolupats veuen limitat el creixement per la necessitat de reduir el palanquejament del sector privat, però també del sector públic. Amb aquests condicionants, el món continuarà experimentant un creixement fort, al voltant del 4,4% al 2011, però amb els països desenvolupats, i especialment Europa, reduint lleugerament el seu creixement, amb riscos sobre la inflació i amb la necessitat de reduir la demanda interna, mitjançant la consolidació fiscal. La pressió de les matèries primeres importades, i el seu possible trasllat a inflació, està fent que el Banc Central Europeu (amb un increment dels tipus durant el mes d'abril) reaccioni més intensament que la FED, que té més en compte els dubtes sobre la recuperació econòmica.

Els acords a Europa en matèria de política fiscal i d'actuacions conjuntes en matèria de crisi de deute, tot i ser un avenç positiu, es continuen considerant insuficients per part dels mercats, que troben a faltar actuacions decidides que permetin fer un pas endavant cap a l'actuació conjunta a nivell europeu, i que aquesta serveixi per evitar la cadena de plantejaments de dubtes sobre la solvència d'alguns dels països que la componen.

Espanya, al seu torn, continua el procés de correcció dels desequilibris acumulats en el passat, és a dir, enfrontant la necessitat de reduir el palanquejament tant del sector privat com, en l'actualitat, del sector públic, i avançant, tot i que lentament, en el procés de reformes que permetin canviar un escenari de manteniment de la taxa d'atur en nivells elevats. Això comporta que la demanda interna es debil i que el creixement depengui bàsicament del que es pugui aconseguir mitjançant la sortida a mercats exteriors. El creixement de l'economia espanyola, per tant, es mantindrà debil, al voltant del 0,9% durant aquest any, però encara amb diferències a nivell territorial que dependran, però no únicament, de l'exposició als mercats estrangers de les comunitats autònomes. Aquelles comunitats amb un sector exterior més rellevant, i en particular les més orientades a mercats emergents, poden obtenir un diferencial de creixement positiu per aquesta via. Catalunya, a més, es podria veure especialment beneficiada de la inestabilitat en els països del Magreb, que redueix el nombre de competidors turístics. Les dades disponibles fins ara ja mostren un comportament força positiu del turisme, que podria mantenir-se la resta de l'any.

La contundència sobre la necessitat d'acomplir el dèficit ve donada per la rellevància de la prima de risc no només sobre el pagament d'interessos de les administracions, sinó també perquè incideix sobre el cost del finançament del sector privat. Per al conjunt d'Espanya, 100 punts bàsics de disminució de la prima de risc facilitarien la reducció dels spreads bancaris i l'increment de la inversió privada i del consum, de tal forma que permetrien un creixement addicional del PIB d'un punt i d'un 0,8% de l'ocupació.

No obstant, hi ha un segon factor que condiciona aquest creixement regional que en aquest cas afecta negativament Catalunya: el procés de consolidació fiscal recau bàsicament sobre les comunitats autònomes en el 2011. Dels 3,2 punts de reducció del dèficit necessaris per aconseguir el pla d'ajustament del sector públic, 1,5 punts corresponen a les CCAA, que hauran de reduir el seu dèficit des del 2,8% fins a l'1,3%, front al fort augment experimentat en 2010. L'incompliment de l'objectiu general per part de la Generalitat en 2010 fou una mala notícia, que fa pocs dies s'ha complementat amb un pressupost que mostra un nou incompliment en 2011, que endarrereix la consecució dels objectius pressupostaris fins a 2012, però sense concretar mesures que expliquin com s'assolirà aleshores aquest objectiu. Donades les necessitats de finançament, i el creixement observat pel sector públic en els últims anys, és necessari aclarir com es durà a terme el procés de reducció de la despesa, per tal que el dèficit i el deute retornin a nivells sostenibles. La pressió

dels mercats és un dels aspectes que fa necessari aquest ajustament, però més enllà d'aquest factor, cal aconseguir un sector públic que permeti crear un entorn favorable a les empreses i als ciutadans, alleugerint les càrregues impositives, la legislació i els processos burocràtics.

L'impacte de l'ajustament del sector públic, tot i ser similar al del conjunt de les comunitats autònomes, tindrà un efecte diferencial en l'economia catalana, que se suma a la continuació del procés de reducció del palanquejament del sector privat, i a la necessitat de sanejar el sector financer, especialment les caixes. Amb tot això, l'economia catalana podria tornar a créixer (0,8%) lleugerament per sota del conjunt d'Espanya, endarrerint la creació d'ocupació fins a finals d'any, amb una demanda interna que es mantindrà deprimida.

En aquest informe, addicionalment, s'analitzen dos dels sectors en els quals convindria incrementar els esforços, especialment pel que fa a l'eficiència de la despesa: la innovació i l'educació. Pel que fa a la innovació, Catalunya és una de les comunitats que més esforços està destinant a R+D, essent capaç d'absorbir bona part dels recursos públics existents a Espanya, però amb una multiplicitat d'instruments que donen lloc a una paradoxa: amb un esforç creixent, el nombre d'empreses innovadores es reduí en l'última part del cicle expansiu, i en particular es reduí el rati d'èxit de les empreses innovadores. És a dir, que la despesa en innovació, recerca i desenvolupament podria estar disminuint la seva eficiència. Aquest fet és particularment preocupant quan el nivell de despesa no ha assolit encara la mitjana europea.

Finalment, en l'apartat dedicat a l'educació es constata que, d'acord amb les dades disponibles que permeten la realització de comparacions a nivell estatal, Catalunya està reduint els avantatges de què disposava en matèria de capital humà, el que podria tenir implicacions negatives per als esforços de R+D, i en particular, per a l'aplicació d'innovacions. L'avantatge de Catalunya, a més, no es recolza en una major dotació d'universitaris, sinó en un major pes dels estudiants de secundària i formació professional.

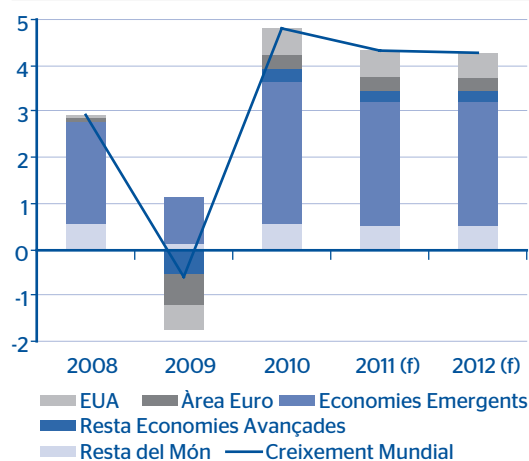
2. Entorn exterior

L'economia mundial seguirà creixent amb força, però els riscos generen una pressió a la baixa

L'economia mundial segueix creixent a un ritme vigorós, i encara es preveu un augment del 4,4% en el PIB mundial tant en 2011 com en 2012, recolzat principalment per les economies emergents. No obstant això, l'amenaça provinent dels preus de les matèries primeres augmenta la incertesa i introdueix un risc per al creixement i la inflació a la majoria de les regions. Al mateix temps que aquesta crisi global es desenvolupa, els riscos locals identificats en publicacions anteriors de BBVA Research es mantenen més o menys igual. És probable que l'estrès financer a Europa continuï, sobretot a Grècia, Portugal i Irlanda. El soroll polític al voltant de les propostes per iniciar finalment el procés de consolidació fiscal als EUA també incrementarà la incertesa en els mercats. Per últim, les pressions de sobreescalfament als mercats emergents continuen, i podrien ser especialment importants a Amèrica del Sud, atès l'impuls de l'increment dels preus de les matèries primeres.

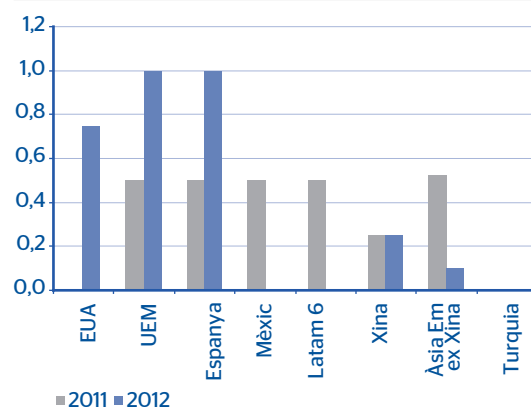
El principal efecte de la crisi del petroli, que, tot i ser transitòria, tindrà bastant persistència en el nostre escenari base, es deixarà sentir en els preus. I davant d'aquest augment, la majoria de les autoritats monetàries es veuran obligades a avançar els increments en tipus d'interès. No obstant això, encara existeix una gran heterogeneïtat en els enfocaments dels principals bancs centrals per reduir els riscos derivats de l'increment en els preus del cru i d'altres matèries primeres. En particular, als EUA i a Europa, els bancs centrals estan canviant el biaix sobre la política monetària, tot i que a diferents velocitats. Com a conseqüència, el balanç de riscos s'ha inclinat cap a una major probabilitat de pujades de tipus d'interès. En concret, l'enfocament del Banc Central Europeu (BCE) pretén evitar qualsevol risc d'inflació a través de l'adopció de mesures preventives (això explica, per tant, el seu augment durant el mes d'abril). Per altra part, la Reserva Federal, centrant-se més en la incertesa sobre la sostenibilitat de la recuperació, prefereix esperar i actuar només si es materialitzen els riscos.

Gràfic 1
Creixement del PIB global i contribucions (%)

Font: BBVA Research i FMI

Gràfic 2
Canvis en els tipus d'interès oficials
previstos a finals d'any respecte de febrer de 2011 (pp)

Font: BBVA Research

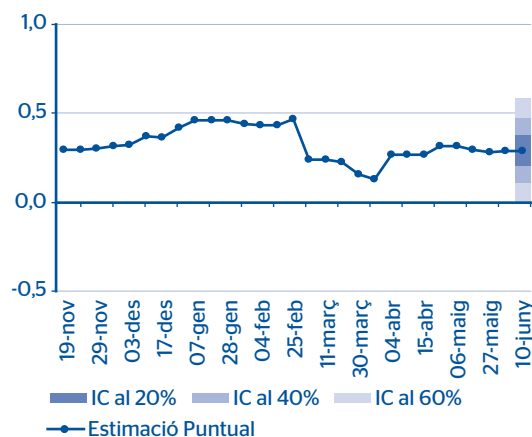
A Europa, els acords assolits durant les cimeres de març són benvinguts, tant en termes de reformes econòmiques com d'ajudes per prevenir crisis futures. A més, els canvis introduïts a l'EFSF / EFSM són positius de cara a abordar els problemes de liquiditat, però no són suficients. Les tensions lligades a la situació dels tres països de la perifèria europea que han demanat recolzament internacional (Grècia, Irlanda i Portugal) es mantindran mentre continuïn els dubtes sobre la solvència d'alguns d'ells. Aquests dubtes persistents seguiran dificultant el finançament d'aquestes economies, mantindran alts els diferencials sobirans i podrien estendre's a d'altres països que no tenen problemes de sostenibilitat del deute públic, com és el cas d'Espanya. Per tant, Europa continua necessitant un enfocament integral per a la resolució de la crisi de deute en cas d'insolència que tingui en compte el fet que la inclusió de minves als inversors privats podria portar un risc molt alt de contagi a la resta d'Europa, per la qual cosa aquest enfocament ha de ser dissenyat amb cura.

A Espanya, es manté l'escenari de lenta recuperació, encara que podria haver-hi creació neta d'ocupació durant el segon semestre de 2011

Després d'haver tancat el 4T10 amb un creixement trimestral del PIB del 0,2%, l'economia espanyola hauria començat l'any 2011 mostrant novament una millora similar de l'activitat, que hauria estat novament al voltant de dos o tres dècimes del PIB. Les previsions realitzades a partir dels indicadors de conjuntura disponibles a data de tancament d'aquest informe indiquen que la composició d'aquest creixement continua caracteritzada per l'impuls de la demanda externa i la debilitat de la demanda interna i que, amb aquest tímid ritme de millora, l'economia espanyola continua sent incapaç de generar ocupació. Les dades conegudes durant els mesos d'abril i maig confirmen també aquesta tendència per al segon trimestre de 2011, que, de tenir continuïtat en juny, acabaria amb un creixement intertrimestral del PIB del 0,3%. En síntesi, el nostre diagnòstic sobre la trajectòria de dèbil creixement de l'economia espanyola en el curt termini no s'ha vist alterat de forma significativa.

Gràfic 3

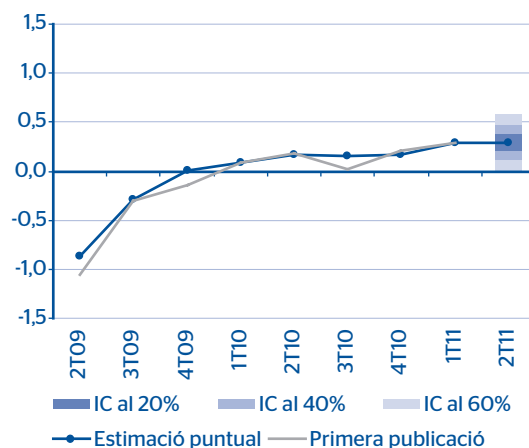
Espanya: previsions de creixement del PIB per a 2T11 en el Model MICA-BBVA segons data d'estimació (%t/t)

Font: BBVA Research

Gràfic 4

Espanya: creixement observat del PIB i previsions del Model MICA-BBVA (%t/t)

Previsió actual: 10 de juny de 2011.

Font: BBVA Research a partir d'INE

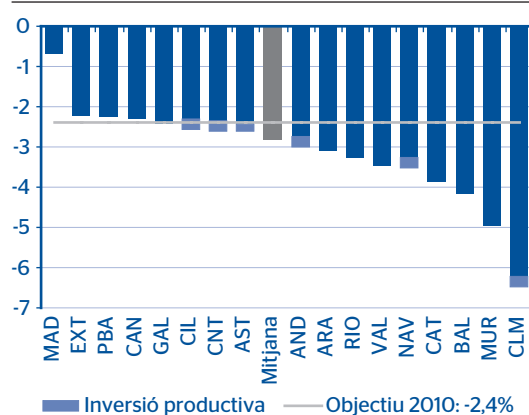
En endavant, tampoc s'esperen canvis abruptes en el patró de creixement, si bé existeixen nous elements que, juntament amb els factors que es detallaven a l'últim número d'aquesta publicació, condicionen significativament la seva posició al llarg de l'horitzó de predicció i, fins i tot en alguns casos, suposen un risc a la baixa en el creixement. En primer lloc, respecte dels esdeveniments observats en economies d'importància a nivell mundial (el desastre natural a Japó) o de rellevància per a l'entorn més pròxim espanyol (el Pla d'ajuda a Portugal), l'exposició relativament reduïda de l'economia espanyola en el seu conjunt, tant a l'economia japonesa com a la portuguesa, juntament amb el manteniment de les expectatives de creixement global i d'Europa, permeten anticipar que l'entorn rellevant per a les exportacions espanyoles es mantindrà favorable per al seu creixement durant l'horitzó de previsió.

En segon lloc, a la debilitat dels fonamentals de la demanda domèstica privada i a la travessia dels agents privats pel procés de despallanquejament, se sumen la pressió a l'alça sobre els preus del petroli, juntament amb l'avançament de les pujades, tot i que tènues, dels tipus d'interès de referència fixats pel BCE. Ambdós factors suposen un biaix addicional a la baixa sobre el ritme de recuperació de la demanda agregada, si bé s'espera que el seu impacte total sigui d'una magnitud moderada i se centri en la part final de l'horitzó de previsió. En qualsevol cas, i malgrat que una de les conseqüències de la major agressivitat del BCE respecte de la Reserva Federal ha estat la d'un tipus de canvi de l'euro respecte del dòlar lleugerament més apreciat de l'esperat fa tres mesos, cal destacar que no s'espera una pèrdua de competitivitat rellevant per a les exportacions espanyoles. Un cop descomptats tant l'augment del preu del petroli com els canvis impositius experimentats en el 2S10, el diferencial de preus respecte de l'àrea de l'euro continua en quotes relativament moderades.

En contrapartida, malgrat la persistència de les tensions financeres als mercats de deute sobirà, s'aprecia una diferenciació positiva de l'economia espanyola respecte de la d'altres països de la perifèria europea com a conseqüència de l'acompliment en l'agregat dels objectius de consolidació fiscal, de la major transparència en el rendiment dels comptes públics, de l'esforç realitzat per impulsar el procés de reestructuració d'una part acotada del sector financer i de l'impuls de reformes estructurals en el sector financer i d'altres de calat com les lligades a la sostenibilitat dels comptes públics a mig termini (pensions) o la reforma laboral. Independentment dels efectes positius que aquestes mesures puguin tenir sobre l'eficiència en el funcionament de l'economia espanyola en el mig termini, l'impacte immediat ha estat el d'observar-se una menor prima de risc relativa a la de la resta de països de la perifèria europea, la qual cosa suposa un menor llast tant per al sector públic com per al privat i justifica els esforços que la societat espanyola està realitzant. Encara que aquests ajustaments i reformes no compensen totalment la contribució negativa de l'augment del preu del petroli i dels tipus d'interès en 2012, sí que eviten una revisió a la baixa en el creixement de 2011 i un major ajustament de l'activitat i de l'ocupació l'any següent. En definitiva, tot i que encara hi ha un marge d'actuació molt elevat quant a les reformes del sistema financer (la reestructuració del qual encara està lluny d'haver acabat), del mercat de treball (que continua a l'espera de la modernització de la negociació col·lectiva) i de l'ajustament fiscal (que ha de continuar de forma especialment rigorosa en 2011), les mesures adoptades contribueixen a millorar les expectatives de creixement de l'economia espanyola.

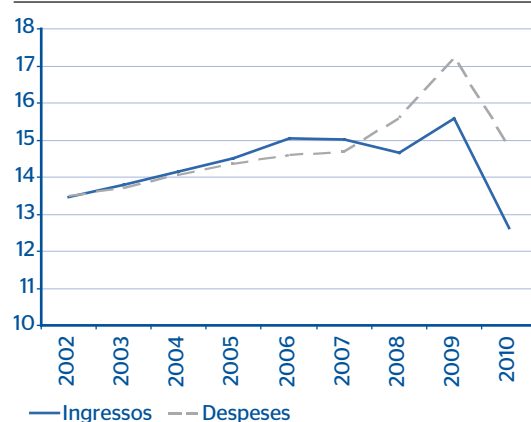
Finalment, atès el caràcter improrrogable del procés de consolidació fiscal en l'economia espanyola, el sector públic continuarà contribuint de forma negativa al creixement en el curt termini. Ho farà amb especial intensitat en aquelles comunitats autònomes que no han acomplert els objectius de dèficit en 2010 i que, per tant, necessiten implantar un pla més ambiciós per assolir la fita de 2011.

Gràfic 5
Dèficit autonòmic any 2010 (% PIB regional)

Nota: Dèficit sense incloure l'efecte de la liquidació negativa de 2008.
Font: BBVA Research a partir de MEH

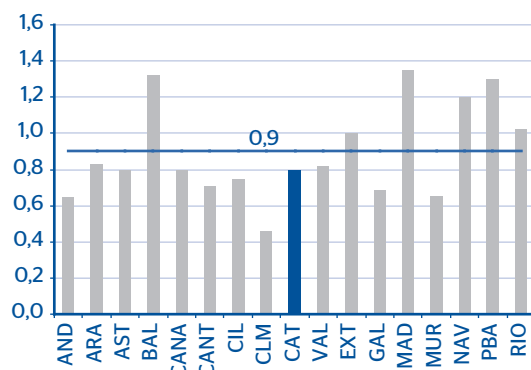
Gràfic 6
Evolució dels ingressos i les despeses de les CCAA (% PIB)

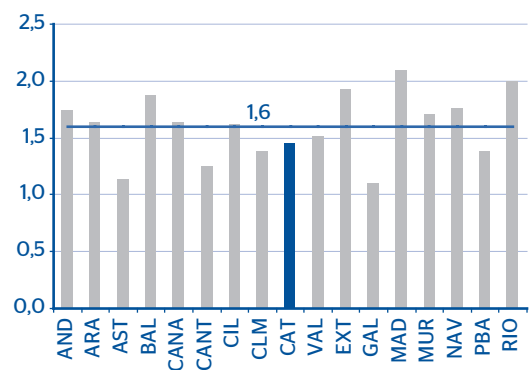
Font: BBVA Research a partir de MEH

En síntesi, es preveu que el ritme d'avanç de l'economia espanyola segueixi essent tímid en el curt i mig termini i que l'economia creixi al voltant del 0,9% en el conjunt de l'any. Com ja s'avançava a l'últim número d'aquesta publicació, la recuperació sostinguda i generadora d'ocupació neta arribarà en el tram final de 2011. El creixement de 2012 (1,6%) serà suficient per crear ocupació neta però no per reduir de forma significativa la taxa d'atur, en un escenari normal d'evolució de la població activa. A nivell regional el ritme de creixement tornarà a estar marcat per una àmplia heterogeneïtat, si bé en una magnitud menor que l'observada durant el passat exercici econòmic. El diferent grau d'exposició de les comunitats autònomes als factors que condicionen l'escenari econòmic per a 2011-2012, anteriorment descrits, repercutirà en la dispersió de la recuperació de l'activitat, principalment en 2011.

El Servei d'Estudis
del Grup BBVA

 Gràfic 7
Creixement del PIB per CCAA. 2011 (%)

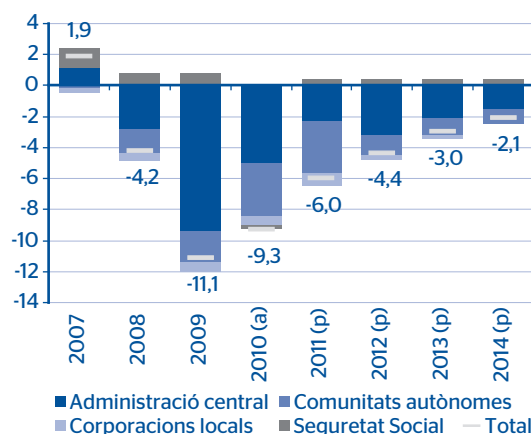
Font: BBVA Research

 Gràfic 8
Creixement del PIB per CCAA. 2012 (%)

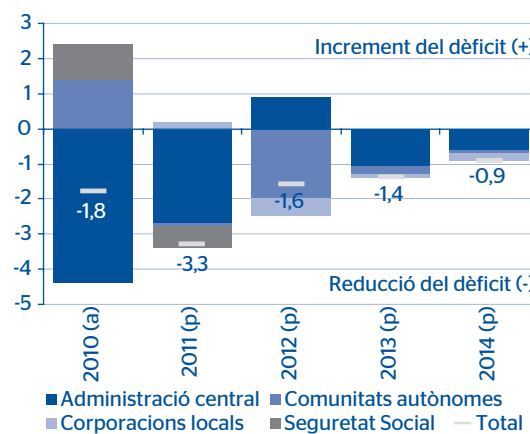
Font: BBVA Research

El procés reformador ha de continuar amb mesures ambicioses

En els darrers mesos, l'adopció de reformes estructurals i els ajustaments en marxa han permès una dissociació de la prima de risc d'Espanya respecte d'altres països perifèrics de la UEM. No obstant això, aquesta segueix sent excessivament elevada i Espanya no està lliure del contagi en cas de noves tensions en els mercats financers. La prima de risc reflecteix una desconfiança respecte de la solvència del deute sobirà que no es correspon amb els seus fonamentals, atès que el deute públic serà sostenible fins i tot en escenaris de risc amb escassa probabilitat de materialització. Més enllà de les raons que justifiquen aquesta elevada prima de risc, i que, en bona part, reflecteixen les incerteses dels mercats sobre el procés de construcció europeu, el cert és que suposen un pes rellevant en el procés de recuperació de l'economia espanyola.

 Gràfic 9
AA.PP.: saldo pressupostari* (% PIB)

* Inclou les liquidacions negatives del finançament territorial.
Font: BBVA Research a partir de MEH

 Gràfic 10
Contribució a l'ajustament (% PIB)

Font: BBVA Research a partir de MEH

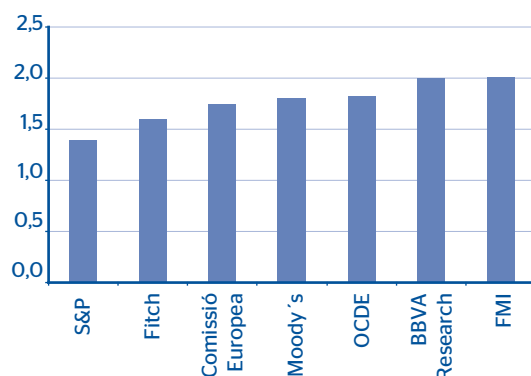
En aquest sentit, encara que les reformes i ajustaments que l'economia ha de seguir abordant milloraran també la confiança dels mercats financers internacionals, sobretot serviran per resoldre problemes estructurals importants, entre els quals destaca, sens dubte, l'elevada taxa d'atur. I aquesta és, en última instància, l'objectiu més important d'aquestes reformes. Com més aviat i amb més ambició es portin a terme les reformes necessàries, amb major rapidesa es resoldran aquests problemes estructurals.

Com s'ha insistit en diferents publicacions de BBVA Research, el repte consisteix a generar el més aviat possible un cercle virtuós de creixement i creació d'ocupació amb la reestructuració del sistema financer, la reforma del mercat de treball i la consolidació fiscal, entre d'altres mesures que també són summament importants (millora del capital humà, reducció i simplificació de les càrregues administratives, millora en les regulacions, foment de la competència, etc.).

La recuperació econòmica depèn, en bona mesura, de la finalització satisfactòria de la recapitalització del sistema financer, que ha d'incloure una ràpida i significativa entrada de capital privat. Així, el pla de reestructuració en marxa té elements positius que s'han de destacar. En primer lloc, proporciona un full de ruta per a la reestructuració del sistema, quelcom reclamat pels mercats en els darrers anys. En segon lloc, incentiva la participació de capital privat i obliga a la conversió de les caixes en bancs per rebre l'ajuda del FROB, cosa que les fa més transparents davant els inversors estrangers. Per últim, el FROB garanteix que, en qualsevol cas, s'assolirà el capital mínim. No obstant això, és necessari completar de forma ràpida i definitiva el sanejament dels balanços i el procés de reestructuració (amb la sortida del FROB del capital de les entitats que reben ajudes), per normalitzar el més aviat possible la solvència i l'accés a la liquiditat de totes les entitats, en quantitats i a preus adequats. Amb tot això es reforçarà la confiança dels inversors internacionals en el nostre sistema financer, i l'oferta estarà en millors condicions d'atendre la demanda de crèdit del conjunt de l'economia, quan aquesta es recuperi. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que el procés de despallanquejament, que dona lloc a taxes de creixement negatives en la demanda de crèdit d'empreses i famílies a nivell agregat, és perfectament compatible amb demandes creixents per part de moltes empreses i sectors. De fet, l'ajustament sectorial de l'economia espanyola implica la relocalització de treball i capital d'unes empreses a d'altres, raó per la qual continuament sorgeixen noves necessitats de finançament de projectes solvents d'inversió que han de ser ateses sense restriccions pel sistema financer. I per a això és imprescindible que totes les seves entitats tinguin unes condicions de liquiditat i de solvència que les permetin donar resposta a aquestes necessitats.

Gràfic 11

Espanya:
estimacions de creixement potencial per institució (%)

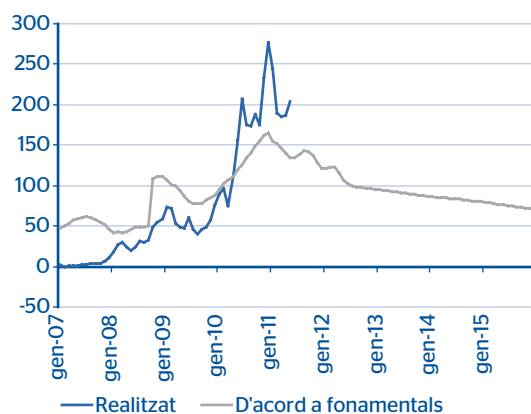

Fitch (Sovereigns: Full Rating Report March 2011), Moody's (Global Sovereign: Credit Analysis March 2011) i Standard & Poor's (Global Credit Portal: Ratings Direct March 2011).

Font: BBVA Research a partir de FMI, OCDE, Comissió Europea i MEH

Gràfic 12

Prima de Risc Espanya vs. Alemanya, Bo a 5 anys, pb

Font: BBVA Research

En segon lloc, tot i que en 2010 s'aconseguí l'objectiu fiscal en l'agregat, fou decebedora l'heterogeneïtat en el seu acompliment per part de les comunitats autònomes. Això és particularment preocupant, atès que una bona part de l'ajustament previst en el dèficit de 2011 recau sobre elles i sobre la seva capacitat de reduir la despesa. En aquest sentit, és positiu que l'Estat estigui utilitzant els instruments al seu abast per pressionar les comunitats a ajustar-se als objectius del present any. Tanmateix, és preocupant que passats ja cinc mesos de l'any, no hi hagi encara acord sobre la forma en què algunes comunitats, que representen quasi el 50% del PIB espanyol, acompliran els compromisos d'estabilitat pressupostària. A més, en el primer trimestre les CCAA assoliren un dèficit del 0,47% del PIB, que reflecteix que, tot i que l'objectiu és assolible, potser no s'estiguin realitzant tots els esforços necessaris per aconseguir-lo, particularment pel costat de la despesa.

En aquest sentit, el Govern i el Consell de Política Fiscal i Financera (CPFF) han de continuar vigilants i actuar de manera immediata si en els propers mesos existís evidència que les mesures fins ara anunciades no fossin suficients per assolir els objectius de l'any actual. D'acomplir-se el Programa d'Estabilitat entre 2011 i 2014, un objectiu totalment necessari, el deute públic espanyol es trobaria en una trajectòria de disminució a partir de 2014 que el portaria a mantenir nivells considerablement per sota del promig europeu. Per assolir aquests objectius, un cop aconseguit el dèficit del 6% en 2011, les administracions públiques han d'anunciar durant els pròxims dos anys mesures addicionals equivalents al 2% del PIB, les quals l'últim Pla d'Estabilitat presentat a la Comissió Europea circumscriu de manera genèrica a disminucions de despesa.

Per últim, la reforma de la negociació col·lectiva i la correcció d'ineficiències en el mercat de treball són crucials per reprendre el més aviat possible la trajectòria per a la creació d'ocupació i el creixement, en una economia en la qual la taxa d'atur supera el 21%. Es tracta d'una situació inacceptable que requereix una intensa moderació salarial a nivell agregat i una major flexibilitat salarial a nivell de les empreses. Aquesta moderació salarial, que s'ha de veure acompanyada també per la contenció del creixement nominal dels marges empresarials, és crucial en una estratègia de desinflació competitiva durant els propers anys, mentre la nostra taxa d'atur continuï per sobre de la de la UEM.

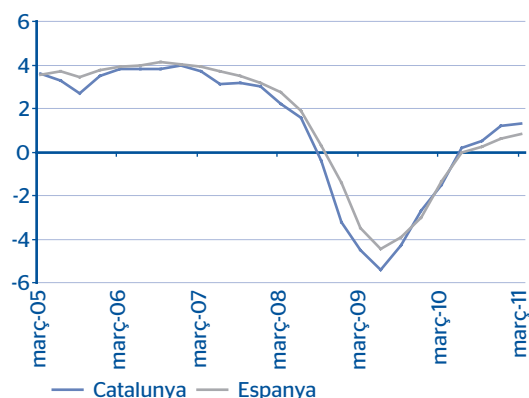
3. Economia catalana

Després d'haver tancat 2009 amb una caiguda del PIB de 4,2 punts, l'any 2010 fou un període de transició i de suau recuperació per a l'economia catalana que va comportar taxes de creixement positives en termes inter trimestrals, però encara tímides, durant els 4 trimestres de l'any. El creixement de Catalunya se situà, en el conjunt de l'exercici, en el 0,1%, quatre dècimes per sobre de les previsions de finals d'any, i dues dècimes per sobre dels resultats obtinguts al conjunt d'Espanya. L'avanç de comportament del PIB confirmaria que l'economia catalana hauria continuat amb taxes positives de creixement també en el primer trimestre de 2011 (1T11) al voltant d'una dècima en termes inter trimestrals i d'1,3 pp en termes inter anuals, la qual cosa suposa que es ralentitza la ja suau recuperació que venia mostrant l'economia catalana en la segona part del 2010. Les previsions realitzables a partir de l'anàlisi dels indicadors de conjuntura disponibles a la data de tancament d'aquest informe anticipen que l'economia catalana podria continuar enregistrant creixements dèbils durant el primer semestre de 2011 que s'estendrien també durant el segon però que esdevindrien insuficients per a la generació d'ocupació neta. En coherència amb el tímid ritme de millora, l'economia catalana, com l'espanyola, ha estat incapaç de generar ocupació durant els darrers trimestres, cosa que, unit a l'augment de l'oferta de treball ha comportat un nou repunt de la taxa d'atur en el primer trimestre, d'1 pp fins el 19% de la població activa, situant-se a nivells de mitjans dels 90.

La desacceleració del creixement inter trimestral, fins al 0,1%, seria resultat tant d'una desacceleració de la demanda externa com de la continuïtat en nivells baixos de la demanda domèstica, tant pública com privada. Tot i que el major grau d'apertura de l'economia catalana hauria d'afavorir que aquesta obtingui un major rendiment del comportament dels països de l'entorn, la important desacceleració que mostren en el primer trimestre les exportacions (i en particular, un desenvolupament per sota de la mitjana espanyola) estaria indicant que l'aportació que l'economia catalana està rebent del creixement exterior en el primer trimestre del 2011 és menor que en trimestres anteriors.

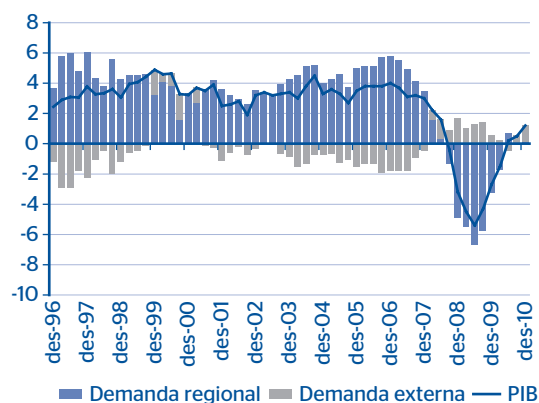
D'altra banda, el necessari procés de consolidació fiscal de l'economia espanyola, i especialment la d'aquelles economies regionals que no aconsegueixen els objectius de dèficit en 2010 i que necessiten d'un pla d'ajustament més dur, entre les quals es troba Catalunya, determinarà que el sector públic contribueixi negativament al creixement en el curt termini. La demanda agregada interna, a més, ha d'afrontar dos nous condicionants que podrien esdevenir riscos a la baixa per a la seva evolució: l'encariment del preu del petroli, que podria ser temporal, i l'augment progressiu dels tipus d'interès. Respecte de la demanda externa, les expectatives de creixement globals i europees fan preveure que les exportacions catalanes continuaran contribuint de forma positiva al creixement econòmic.

Gràfic 13
Creixement del PIB (variació inter anual, %)

Font: BBVA Research a partir d'INE i Idescat

Gràfic 14
Catalunya: contribucions al creixement del PIB (a/a %)

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

En síntesi, es preveu que el ritme d'avanç de l'economia catalana continuï tímid en el curt i mig termini, i que creixi al voltant del 0,8% en el conjunt de l'any 2011. La recuperació sostinguda i generadora d'ocupació podria arribar, com a la resta d'Espanya, cap a finals d'any, essent el 2012 l'any en què es consolidi la recuperació. En aquest context, tal com ja es recollia a l'anterior edició d'aquesta publicació, per superar aquest escenari de debilitat cal avançar en mesures correctores dels desequilibris acumulats abans i durant la crisi econòmica, així com en reformes estructurals que afavoreixin la recuperació de la inversió empresarial, la creació d'ocupació i, en definitiva, el creixement econòmic sòlid i sostingut.

L'aportació del sector exterior es mantindrà positiva, tot i que menor que en 2010, mentre a nivell intern es continua avançant en la consolidació fiscal

El Quadre 1 mostra alguns dels factors comuns a les Comunitats Autònomes (CCAA) que poden diferenciar el creixement regional a curt termini: el percentatge que suposa l'estoc d'habitatge sense vendre sobre el parc total; el quocient entre el crèdit al sector privat i els dipòsits en la CCAA assolit just abans de la crisi, com a mesura de la ràtio de palanquejament financer del sector privat; la taxa d'atur; la ràtio de deute autonòmic sobre PIB; i l'apertura exterior, en què s'inclou l'apertura del comerç exterior en termes de béns i el pes del turisme prenent com a referència, en aquest cas, un període de llarg termini: la mitjana 1995-2009. La variable consolidació pública expressa quin podria ser l'impacte de la consolidació fiscal en la CCAA per part de l'Estat. Considerant que un menor nivell de renda relatiu implica una major dependència de les transferències de l'Estat, l'ajustament d'aquestes podria implicar un major impacte en termes de PIB. Totes aquestes variables estan expressades en diferències respecte de la mitjana, i normalitzades. Un símbol positiu o negatiu expressa que la regió es troba diferenciada en més d'una desviació típica respecte de la mitjana en aquella variable, per la qual cosa el factor podria tenir incidència diferencial en el creixement de la Comunitat. En la mesura en què un o més factors poden incidir negativament (o positivament) és d'esperar que s'observi un creixement diferencial negatiu (o positiu) en la zona respecte de la resta d'Espanya.

Quadre 1
Factors diferencials del creixement autonòmic

	Excés oferta habitatge	Deute privat	Atur	Deute CCAA	Consolidació pública	Obertura exterior
País Basc	+		+		+	
Astúries		+				
Cantàbria	+		+			
Madrid					+	
Navarra			+		+	+
Aragó						-
La Rioja						
Galícia						
C. i Lleó		+				
Balears		-		-		+
Catalunya				-		+
Extremadura		+			-	-
Canàries			-			+
Múrcia	-	-	-			
C. la Manxa	-			-	-	-
C. Valenciana				-		
Andalusia		-	-		-	-

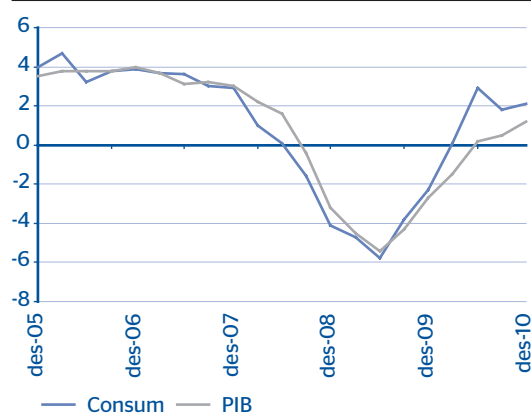
Font: BBVA Research a partir d'INE

Per al cas particular de Catalunya, entre els factors que determinaran el diferencial de creixement respecte d'Espanya en 2011, en destaquem un en positiu i un altre en negatiu. Per una part, cal esmentar la incidència negativa de la consolidació pública per la major contenció esperada en la despesa. Part de l'ajustament que s'havia de realitzar durant el 2010 s'hauria traslladat a 2011, raó per la qual la contribució a curt termini de l'Administració Pública serà negativa. En contrapartida, la major apertura exterior contribuirà positivament. La recuperació econòmica global ha potenciat les exportacions a Catalunya i continuarà fent-ho en el futur, tot i que la lleugera desacceleració d'Europa, on es dirigeix la major part del comerç exterior, determinarà que el creixement de les vendes exteriors, que continuaran elevades, no es mantingui en els nivells de 2010. Una major orientació cap a aquells països que lideren el creixement (particularment els EAGLES¹) podria afavorir la sostenibilitat del creixement via demanda externa. La continuïtat en la millora interior impulsarà també, però més suaument, les importacions. Tanmateix, cal considerar que Catalunya és el port d'arribada d'importacions amb destinació la resta d'Espanya, de forma que una part d'aquestes importacions contribuirà positivament en els comptes econòmics locals en la mesura en què es tradueixin en vendes per a la resta d'Espanya.

La demanda interna encara es mostra dèbil, mentre l'impuls de les exportacions continua

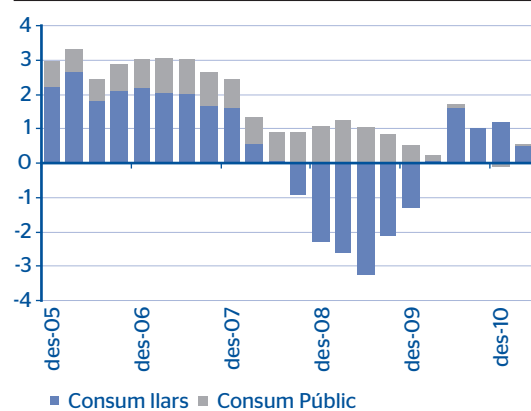
Els indicadors parcials de conjuntura mostren, en general, que el suau avenç que registrà l'economia catalana durant l'any 2010 s'estaria estenent durant el primer semestre de 2011. Igual que a la resta d'Espanya, la composició del creixement en la primera part de l'any, segons la informació conjuntural de què es disposa a data de tancament d'aquest informe, hauria estat marcada per l'impuls de la demanda externa, però la demanda interna continuaria immersa en un procés d'ajustament especialment marcat per la necessitat de quadrar els comptes públics. Mentre el consum privat hauria recuperat un cert dinamisme i hauria contribuït positivament durant tot 2010, especialment durant el segon trimestre com a conseqüència de l'avançament de les compres en resposta a l'esgotament dels impulsos fiscals, el sector públic, que havia compensat la caiguda de la demanda privada durant la pitjor fase de la crisi, hauria restat punts de creixement durant la segona part de l'any, tot i que en menor magnitud de l'esperat inicialment. Així, és previsible que tant al 2011 com al 2012 la contribució del sector públic pugui ésser més negativa que no ho ha estat fins ara, a causa que el procés de consolidació fiscal autonòmic implica esforços superiors als d'altres comunitats autònomes i que són ineludibles. Aquesta contribució negativa, per tant, compensaria, si més no parcialment, la lleu recuperació del consum privat, limitat per l'encara precària conjuntura laboral, l'augment dels tipus d'interès que es preveu continuï de forma suau i progressiva, i el repunt inflacionari conseqüència de l'augment del preu del petroli, que possiblement serà limitat en el temps.

Gràfic 15
Catalunya: PIB i consum (variació interanual, %)

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

Gràfic 16
Catalunya: contribucions de la demanda interna al creixement del PIB (%)

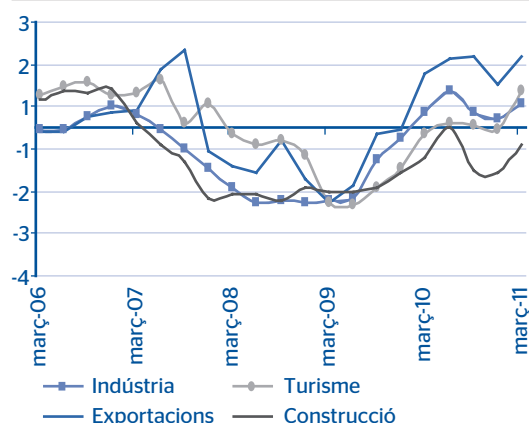
Font: BBVA Research a partir d'Idescat

1: EAGLES és l'acrònim d'"Emerging and Growth-Leading Economies", (economies emergents i motors de creixement). Per ordre de major a menor contribució al creixement mundial són: Xina, Índia, Brasil, Corea, Indonèsia, Rússia, Mèxic, Turquia, Egipte i Taiwan. Per a més informació, vegeu: "Las águilas" de BBVA

Quant a la inversió, els senyals continuen sent mixtes, en coherència amb la dicotomia existent entre els sectors més orientats a l'interior, la producció i inversió dels quals continuarien ajustant-se, i aquells altres més orientats cap a l'exterior, que s'estarien beneficiant de la recuperació de l'economia a nivell internacional. Així l'Enquesta d'Activitat Econòmica BBVA Research situa les exportacions en una situació capdavantera que impulsaria la recuperació de la indústria, fet que coincideix amb el nostre escenari, tot i que en el primer trimestre la informació disponible reflecteix una desacceleració de les mateixes. També el turisme se situaria en terreny positiu, mentre que la construcció continuaria en una difícil situació. Aquesta dicotomia té el seu reflex en les expectatives per al proper trimestre, encara en nivells massa reduïts.

Gràfic 17

Catalunya, índex de sentiment econòmic per sectors productius*

* Desviacions normalitzades respecte del promig històric; sèrie desestacionalitzada.

Font: Enquesta sobre Activitat Econòmica BBVA Research

Gràfic 18

Activitat econòmica i perspectiva per al proper trimestre

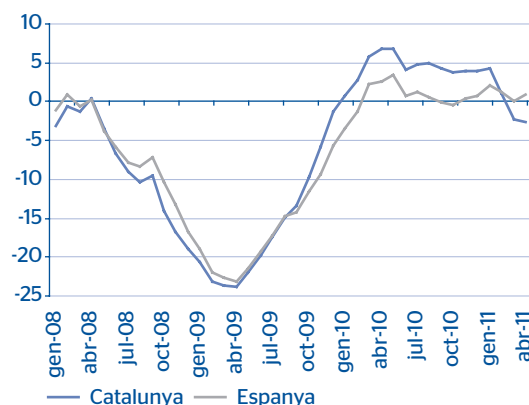
* Desviacions normalitzades respecte del promig històric; sèrie desestacionalitzada.

Font: Enquesta sobre Activitat Econòmica BBVA Research

Respecte dels indicadors d'activitat empresarial, la ralentització en el ritme de millora global determina que l'Índex de Producció Industrial hagi millorat molt suaument impulsat per la demanda externa, especialment l'europea, però que hagi frenat el creixement fortament accelerat de trimestres anteriors. En dades brutes, l'IPI es troba en nivells inferiors als de 2005, especialment en l'àmbit referit als béns de consum durador, que han experimentat una reducció especialment intensa. Així les dades corresponents a clima industrial es mantenen en terreny negatiu, tant en el referent a béns d'inversió com intermedis o de consum. També les importacions de béns de capital haurien suavitzat el seu creixement respecte de l'assolit durant els trimestres centrals de 2010, tot i que amb millors resultats que el conjunt d'Espanya i que els primers mesos de l'any 2010, la qual cosa mostra que l'activitat interior encara s'està ajustant al nou escenari econòmic.

Gràfic 19

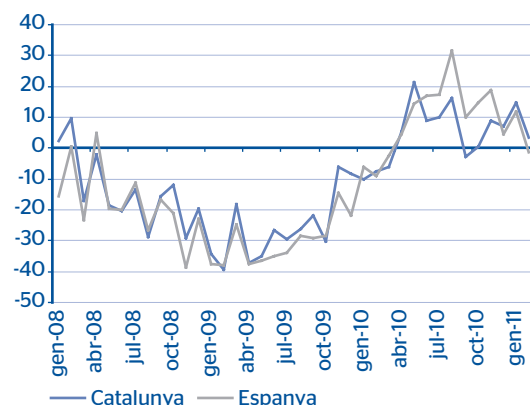
Catalunya i Espanya: IPI corregit de calendari (MM3, a/a %)

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 20

Importacions de béns de capital (variació interanual, %)

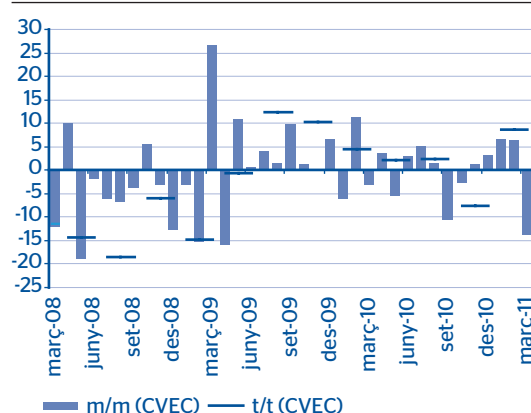
Font: BBVA Research a partir d'Idescat

Quant al sector de la construcció, la inversió en habitatge encara es manté en nivells mínims, tal com reflecteixen els visats. En aquest sector, la recuperació de les vendes d'habitatges de finals de 2010 responia, en part, a la retirada de la deducció per a l'adquisició d'habitatge habitual a partir de gener de 2011, tant en la part estatal com, en el cas de Catalunya i en el de la majoria d'autonomies, també en la part autonòmica, per a contribuents amb una base imposable superior a 24.107,20 euros, que va impulsar l'avançament de compres. El retard amb què es comptabilitzen aquestes transaccions podria haver afectat encara les dades dels primers mesos de l'any actual, motiu pel qual en el 1T11 s'haurien venut un 9,3% més d'habitatges que en el mateix període de 2010, superant àmpliament el creixement del conjunt espanyol.

El volum d'immobles nous sense vendre a Catalunya equival encara al 4,4% del parc residencial, proporció similar a la mitjana espanyola. Les previsions apunten a una reducció d'aquesta sobreoferta en els propers anys, recolzada en una possible millor evolució de les vendes però, sobretot, en el menor nombre d'habitatges que s'incorporaran al parc en els propers anys.

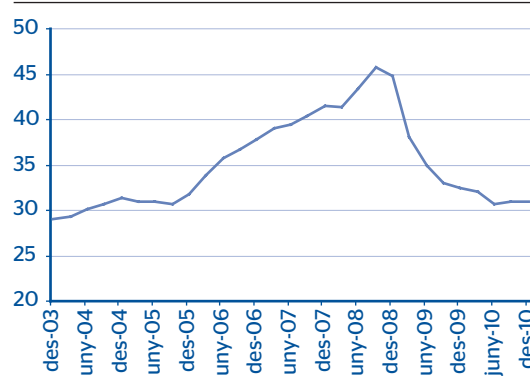
Per la seva part, el preu de l'habitatge a Catalunya, des que s'assolís el nivell màxim (2T08) fins el 1T11 ha caigut un 13,9% en termes nominals, una correcció inferior a l'experimentada al conjunt d'Espanya (15,4%). La caiguda es recolza en una major correcció del preu de l'habitatge usat (-14,3%) que del nou (-10,2%). Aquesta correcció ha contribuït a reduir l'esforç de les llars per adquirir un habitatge a Catalunya, tot i ser el descens dels tipus d'interès que es va produir a finals de 2008 el principal responsable de la millora de l'accessibilitat, que ha passat del 44% al 31% de la renda disponible entre 2008 i finals de 2010, sempre sense considerar l'efecte de la deducció per compra. Vista la previsió d'augment dels tipus d'interès, esperonada addicionalment pel manteniment de primes de risc-país encara elevades, l'esforç d'adquisició d'habitatge podria mantenir-se aquest any, ja que les baixades addicionals en preus seran de menor entitat.

Gràfic 21
Catalunya: compravenda d'habitatges (%)*

* Dades desestacionalitzades i corregides d'efectes de calendari.
Font: BBVA Research a partir de MFOM

Gràfic 22
Catalunya: accessibilitat a l'habitatge sense tenir en compte beneficis fiscals* (% renda de la llar)

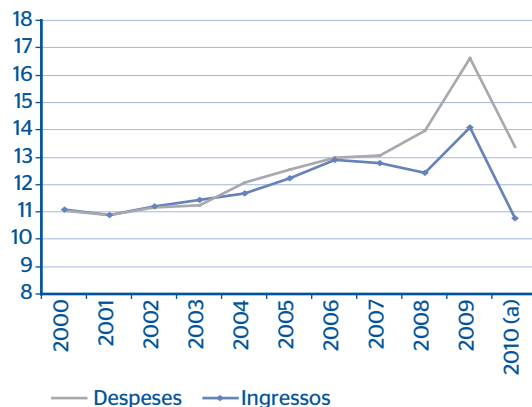

* Percentatge de renda que ha de dedicar una llar al pagament de la quota hipotecària en adquirir l'habitatge, sense tenir en compte els beneficis fiscals.
Font: BBVA Research a partir de Banc d'Espanya, INE i MFOM

El dèficit públic obliga a realitzar un important esforç de contenció de la despesa en els propers exercicis

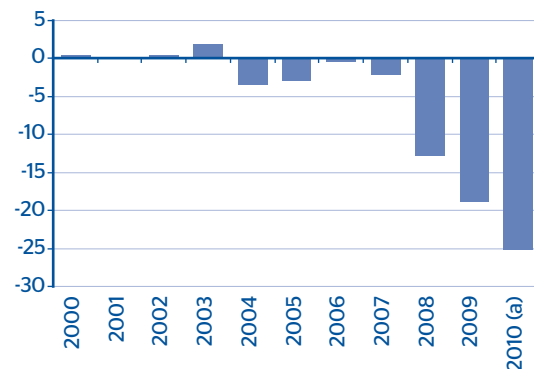
La política fiscal de la Generalitat de Catalunya durant el 2010 s'ha vist condicionada pel context de fort ajustament en què s'ha vist immersa l'economia espanyola. Segons es desprèn de les dades d'execució pressupostària trimestral publicades pel Ministeri d'Economia i Hisenda, al llarg de 2010 la Generalitat de Catalunya realitzà un important esforç de contenció de la despesa pública, concentrada fonamentalment en consum intermedi i inversió, que caigueren ambdós en l'entorn del 15% respecte de 2009. Per la seva part, el dèbil creixement de l'economia catalana en 2010 portà els ingressos no financers de la Generalitat cap a nivells similars als registrats a principis de la dècada anterior. La caiguda dels ingressos no financers de més de l'11,5% respecte de l'any anterior ha estat conseqüència del mal comportament dels ingressos tributaris, en particular de l'IVA, de l'impost de successions i de l'IRPF. Com a conseqüència, la Generalitat de Catalunya registrà en 2010 un dèficit pressupostari històric del 25,2% dels seus ingressos corrents (5.135 milions d'euros).

Gràfic 23
Catalunya: despeses i ingressos no financers % del PIB

Font: BBVA Research a partir de MEH i INE

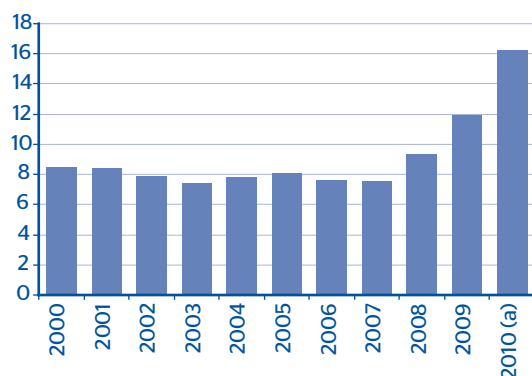
Gràfic 24
Catalunya: saldo no financer
pressupostari (% ingressos corrents)

Font: BBVA Research a partir de MEH

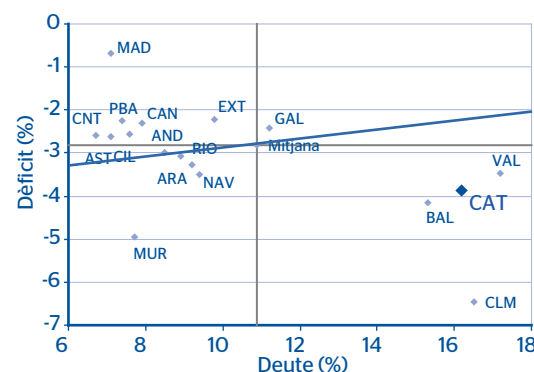
En termes de comptabilitat nacional, el dèficit registrat per Catalunya en 2010 s'elevà fins el 3,86% del PIB regional, quasi 1,5pp per sobre de l'objectiu establert (2,4%) i del dèficit registrat en 2009. Amb aquesta xifra, el deute de la Generalitat de Catalunya s'incrementà en 2010 en 4,3pp del PIB fins a situar-se en el 16,2%, essent la comunitat amb major volum d'endeutament absolut i la tercera en termes relatius. D'aquesta forma, Catalunya és una de les comunitats que a causa del mal acompliment pressupostari presenta una posició relativament negativa respecte a la mitjana del conjunt de comunitats.

Gràfic 25
Catalunya: deute públic (% del PIB)

Font: BBVA Research a partir de BdE

Gràfic 26
CCAA: posició relativa en 2010 (% PIB regional)

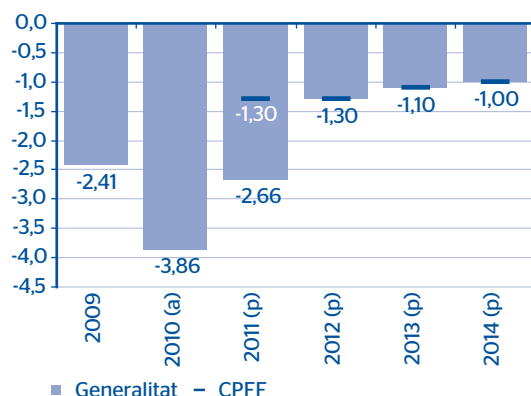

Font: BBVA Research a partir de MEH

En aquest context, l'any 2011 suposa un repte per a la Generalitat de Catalunya ja que hauria d'enfrontar un ajustament del dèficit de més de 2,5pp per arribar a l'objectiu del -1,3% establert per a aquest any. A partir del projecte de pressupostos presentat recentment per la Generalitat pot observar-se que els ingressos no financers previstos es mantenen pràcticament estables respecte dels pressupostos inicials de 2010 -malgrat reflectir per primera vegada la totalitat dels recursos del nou model de finançament autonòmic-, mentre que els crèdits inicials mostren certa contenció de la despesa respecte de l'any anterior, principalment en la inversió. Aquest esforç suposa un important ajustament fiscal. Com a resultat, la Generalitat de Catalunya preveu registrar en 2011 un dèficit del 2,7%, per sobre de l'objectiu acordat en el Consell de Política Fiscal i Financer. Això suposa que la Generalitat planteja, per al 2011, un ajustament (1,2 punts del PIB) similar al que haurien de realitzar aquelles comunitats que varen acomplir amb l'objectiu (1,1 punts), deixant per al 2012 una part important de l'esforç abans de reprendre la trajectòria de dèficit pactada amb l'Estat i la Comissió Europea en un entorn com l'actual en què el compromís amb la consolidació fiscal és imprescindible. En tot cas, la Generalitat insisteix que en 2012 assoliria l'objectiu de -1,3%.

Gràfic 27

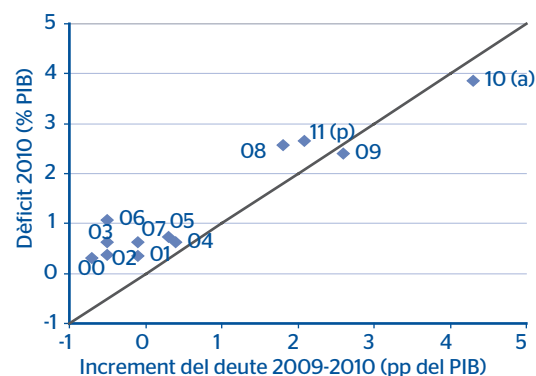
Generalitat de Catalunya: objectiu de dèficit (% del PIB)

Font: BBVA Research a partir de Generalitat de Catalunya

Gràfic 28

Catalunya: dèficit i increment del deute (% del PIB)

Font: BBVA Research a partir de MEH i BdE

Quadre 2

Principals xifres de la Comunitat Autònoma de Catalunya segons drets i obligacions reconegudes del pressupost consolidat

Milions d'euros	2007	2008	2009	2010 (a)	2011 (p)
Ingressos no financers	25.213	25.209	27.541	21.308	25.251
% del PIB	12,8	12,4	14,1	10,8	12,3
Despeses no financeres	25.722	28.327	32.511	26.443	30.583
% del PIB	13,0	14,0	16,6	13,4	14,9
Estalvi brut	1.350	-833	-3.063	-3.791	-4.525
% ingr. corrents	5,5	-3,4	-11,6	-18,6	-19,1
Saldo no financer	-509	-3.118	-4.969	-5.135	-5.332
% ingr. corrents	-2,1	-12,8	-18,9	-25,2	-22,5
Càrrega financera (% ingr. corrents)	7,0	5,5	8,2	13,3	26,7
Nec. Endeutament net	-2.086	-4.968	-6.208	-6.519	-5.557
Promemòria					
Dèficit (% PIB)	-0,62	-2,58	-2,41	-3,86	-2,66
Deute (% PIB)	7,50	9,30	11,90	16,20	18,29
PIB nominal	197.167	202.695	195.645	197.919	204.765

(a) Avanç de liquidació. (p) Pressupostos inicials.

Font: BBVA Research a partir de MEH, Generalitat de Catalunya, INE i BdE

En 2011, la demanda externa continuarà funcionant com a impulsora del creixement

El sector exterior continua mostrant-se com un suport estratègic de la recuperació de l'activitat econòmica, en un context en què el creixement econòmic internacional es manté fort malgrat els efectes adversos derivats de l'augment del preu del petroli, de les tensions financeres que continuen a Europa i de la pujada dels tipus d'interès. La majoritària orientació de les exportacions catalanes cap a la resta d'Europa ha afavorit que l'apreciació de l'euro respecte del dòlar a principis d'any hagi tingut un efecte només residual, i que les exportacions hagin continuat dinamitzant l'economia a través d'augmentos en els nivells de vendes. No obstant això, la capacitat limitada de creixement d'Europa posa també un límit a la contribució positiva del sector exterior, que només podrà ser superada en la mesura que continuï l'avenç en el procés de diversificació de les exportacions cap a territoris més enllà de la UE. Les importacions encara haurien de continuar en nivells baixos durant algun temps en coherència amb el comportament esperat de la demanda domèstica, tant pública, com privada.

També les xifres turístiques haurien estat favorables, confirmant les previsions en positiu recollides en la darrera edició de la publicació. L'any 2010 es va recuperar gran part de la caiguda del turisme del 2009, i es va tancar amb un creixement superior al 12% –gairebé el doble del d'Espanya–, gràcies a l'augment dels viatgers domèstics però, sobretot, per la recuperació del turisme d'origen internacional. En el primer quadrimestre de 2011 continuen les dades positives sobre el turisme, observant-se augments tant en les pernoctacions hoteleres com en el nombre de viatgers, però que se suporten pel millor comportament del turisme estranger, mentre que el turisme espanyol es contrau. La millora en termes de viatgers i pernoctacions s'ha vist acompanyada de millors resultats en termes de despesa nominal durant tot el 2010. Durant 2011, el turisme a Catalunya es podria beneficiar de l'impuls addicional que poden suposar per al turisme regional les tensions polítiques i socials existents en els països de l'arc mediterrani i que redueixen el seu paper com a destinació turística competidora. Tanmateix, cal tenir en compte que les tensions polítiques són temporals, i que, per tant, cal continuar avançant en la millora del sector si es pretén mantenir ritmes de creixement positius i una posició de lideratge en el mercat turístic en propers anys.

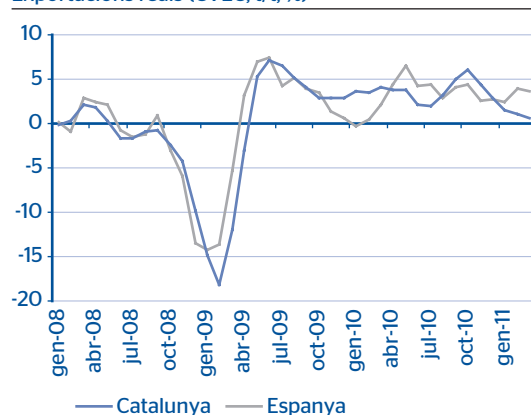
Quadre 3

Entrada de viatgers en el territori i despesa total (variació interanual, %)

	2009		2010		gen-abr 2011	
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
Entrada turistes (total)	-2,8	-7,1	12,4	6,4	5,0	5,4
Residents a Espanya	0,1	-4,5	8,0	2,6	-1,3	0,6
Estrangers	-6,4	-10,5	15,8	11,9	10,7	12,9
Despesa turística	-6,7	-7,2	9,8	2,0	2,2	8,7

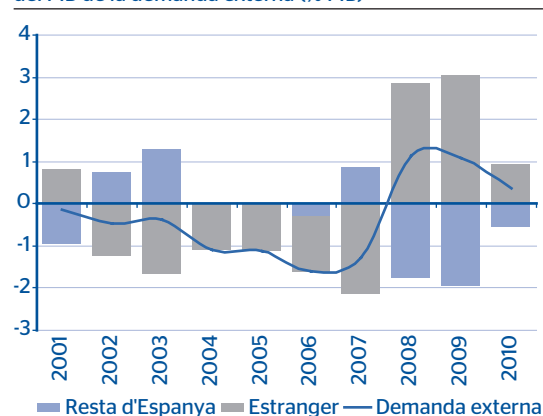
Font: BBVA Research a partir d'INE i IET

Gràfic 29

Exportacions reals (CVEC; t/t; %)

Font: BBVA Research a partir de Datacomex i Idescat

Gràfic 30

Catalunya: contribució al creixement del PIB de la demanda externa (% PIB)

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

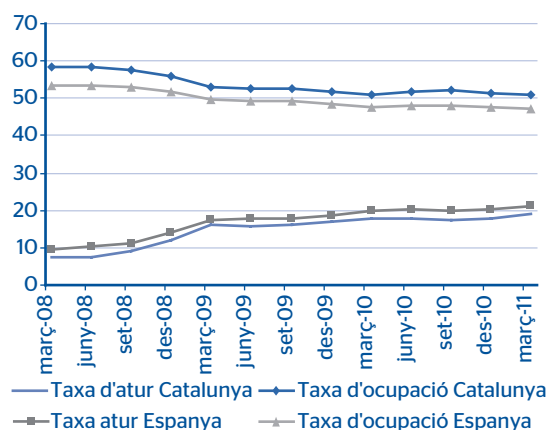
L'activitat econòmica encara no és capaç de generar ocupació neta i condiciona els resultats en termes laborals

La informació disponible referent al mercat laboral indica que l'empitjorament del quart trimestre de 2010 continuà en el primer del 2011, segons dades proporcionades per l'Enquesta de Població Activa. Eliminant els efectes estacionals i de calendari, durant el primer trimestre l'atur hauria augmentat en 35 mil persones (40,8 mil en termes bruts) recolzat per la continua destrucció d'ocupació (-16 mil, dades CVEC) però també per l'ingrés de nous actius al mercat laboral. L'economia ha estat incapaç encara de generar ocupació neta i l'ajustament del mercat laboral continua sent intens situant la taxa d'atur del 1T11 en el 19,0%, més d'un punt superior a la registrada en terme mig en 2010 (17,75%), i que afecta especialment el col·lectiu jove. Tanmateix, malgrat aquest ajustament, els resultats tant en termes d'activitat com d'ocupació i d'atur continuen essent més favorables per a Catalunya que per al conjunt espanyol.

Les dades d'afiliació a la Seguretat Social corroboren aquests resultats amb noves caigudes en el primer trimestre. Al mes d'abril el nombre d'afiliats s'incrementa només un 0,3% mensual (dades CVEC), senyal positiu però encara molt dèbil.

Gràfic 31

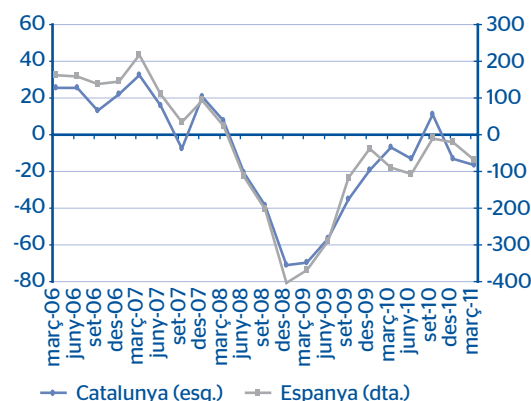
Atur i ocupació (% sobre població activa)

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 32

Afiliació a la Seguretat Social*

* Dades corregides d'estacionalitat, variació trimestral en milers de persones.

Font: BBVA Research a partir de Ministeri de Treball i Immigració

Escenari a curt termini

La informació disponible fins al moment fa preveure que el ritme de recuperació de l'economia catalana serà tímid en el curt i mig termini, i posa de manifest els dubtes existents sobre la capacitat de recuperació de l'economia catalana. El PIB continuarà mostrant taxes de creixement positives però moderades, que es traslladaran a un creixement del 0,8% per al conjunt de l'exercici econòmic. En la part final de l'any, s'espera que comenci la recuperació sostinguda de l'activitat que s'acompanyarà dels primers senyals positius en termes de creació d'ocupació, tot i que no serà fins el 2012 -any en què l'economia catalana creixerà a l'entorn de l'1,5% - quan es comenci a reduir la taxa d'atur.

Respecte a la composició del creixement, tant a Catalunya com a la resta d'Espanya, existeixen una sèrie de factors que suposen una pressió addicional a la baixa. Per una banda, la necessitat de continuar l'ajustament dels comptes públics, especialment important en el cas de les finances catalanes, implicarà continuar amb una política fiscal contractiva que detraurà punts al creixement. La millora de la percepció del risc de l'economia espanyola beneficia la posició de l'economia regional, tot i que per recuperar la confiança dels mercats internacionals que possibiliti l'obtenció de finançament exterior caldrà una millora en els comptes regionals, en el punt de mira a nivell nacional i internacional. La major transparència fiscal dels comptes autonòmics, la rigorositat i l'acompliment dels objectius fixats per a 2013 esdevenen ara requisits imperatius. Per altra banda, les pressions inflacionistes i l'augment dels tipus d'interès oficials contribuirán a limitar el creixement del consum i la inversió dels agents privats, ja condicionats negativament per l'evolució dels seus fonamentals. No obstant, es preveu que l'augment del preu del cru tingui efectes transitoris, tot i que possiblement s'allargui més que no s'esperava originàriament, i l'augment del tipus d'interès serà gradual i es notará principalment en 2012, amb un efecte moderat sobre la càrrega financera de les famílies.

En un entorn en què Europa i el món avancen més que Catalunya o Espanya, el creixement domèstic es recolzarà encara de forma intensa en la demanda externa. El manteniment de les expectatives de creixement europeu i global permet anticipar que les exportacions continuaran altes tot i que la lleugera desacceleració europea determinarà que no es mantinguin les taxes de creixement de 2010. La recuperació progressiva de l'economia domèstica comportarà un augment de les importacions per abastir el mercat interior català, però també per cobrir la demanda de la resta d'Espanya, amb el que la qual cosa part de les compres contribuirán positivament als comptes regionals en la mesura que es tradueixin en vendes amb destinació la resta.

L'escenari de tímides perspectives de creixement en el curt termini i la necessitat de compensar els desequilibris de l'economia catalana justifiquen el manteniment de l'impuls reformador iniciat en 2010. Cal avançar amb urgència i vigor en assumptes de calat a nivell nacional i regional, com la reforma del mercat laboral i el sistema de negociació col·lectiva, que permeti la creació d'ocupació; la reestructuració del sistema financer, de forma que les entitats financeres puguin recuperar la seva funció com a canalitzadores de recursos i de recolzament econòmic; l'augment en la transparència de les finances públiques, que contribueixi a millorar la imatge del país; o el procés de consolidació fiscal, especialment important en el cas de Catalunya.

Quadre 4

Catalunya. Producte interior brut (PIB pm). Base 2000 (creixement anual)

	2007	2008	2009	2010	2011
PIB	3,2	0,0	-4,2	0,1	0,8
Consum de les llars	3,3	-1,2	-4,2	1,7	0,4
Consum públic	7,1	6,4	6,1	0,2	-1,1
Formació Bruta de capital	6,1	-4,6	-14,6	-5,6	-3,4
Béns d'equipament i altres	9,2	-2,4	-17,9	-1,5	2,3
Construcció	3,8	-5,9	-11,7	-10,7	-6,7
Demanda interna (1)	4,4	-1,0	-5,2	-0,3	-0,7
Demanda interna (1) (*)	4,5	-1,1	-5,3	-0,3	-0,6
Exportacions	4,7	0,2	-12,3	12,5	11,8
Importacions	8,5	-5,9	-17,0	8,5	5,0
Saldo amb estranger	-4,1	4,1	7,0	-0,9	0,9
Saldo exterior (*)	-1,3	1,1	1,1	0,4	1,4

* Contribució al creixement del PIB
Font: BBVA Research

4. Una visió panoràmica de la innovació a Catalunya

La competitivitat d'una economia, i, per tant, la capacitat de mantenir o millorar la posició a nivell internacional, i d'assolir millores de benestar, es determina bàsicament per dues qüestions: l'habilitat de produir béns o serveis comparables amb els d'altres països o territoris a un menor preu, i la capacitat de produir béns o serveis diferenciats dels de la resta. El primer aspecte s'analiza mitjançant diversos indicadors de competitivitat preu, que ja s'han estudiat en números anteriors de Situació Catalunya. El segon, la capacitat de produir béns diferenciats, es deriva de dos aspectes: la disponibilitat de recursos, típicament matèries primeres, que permetin oferir productes exclusius, o la capacitat de generar nous productes i/o serveis, nous usos dels mateixos o nous sistemes de distribució i venda. Aquesta capacitat de crear o modificar productes, i introduir-los al mercat, és el que s'anomena innovació. En el cas de Catalunya, la inexistència de determinades primeres matèries (com el petroli) condiciona que la possibilitat de millorar la competitivitat de l'economia, més enllà de la reducció de costos laborals o marges, vingui determinada per la capacitat d'innovació.

Tradicionalment l'economia catalana s'ha destacat, entre les regions espanyoles, per un alt nivell innovador, que va permetre que Catalunya es trobés al capdavant en creixement econòmic. En els últims anys, però, no només s'ha reduït l'avantatge en PIB per capita, sinó que, a més, el creixement de l'economia catalana s'ha situat, en l'últim cicle, lleugerament per sota de la mitjana espanyola. Entre 2000 i 2009, el PIB català mostrà un creixement mig anual (1,9%) dues dècimes per sota de la mitjana espanyola (2,1%), fet que coincideix amb un menor avantatge en termes innovadors de Catalunya.

Certament, la innovació no només depèn de l'esforç local², ja que hi ha efectes de desbordament que es demostren positius i que a Espanya permeten que les innovacions generades per unes comunitats puguin ésser aprofitades per unes altres. No obstant això, els rendiments de la innovació i el capital tecnològic es detecten dins d'una mateixa regió. Per tant, mantenir un diferencial rellevant amb la mitjana espanyola pel que fa a l'esforç innovador o investigador, per tal d'apropar-se a la mitjana europea, és pràcticament una condició necessària per recuperar un creixement diferencial o, com a mínim, similar a la mitjana espanyola.

En aquest apartat, es fa un repàs dels indicadors de l'economia catalana, del desenvolupament del sistema d'innovació i dels resultats que fins ara semblen haver-se assolit.

Catalunya, amb un nivell d'innovació històricament per sobre de la mitjana espanyola per la seva tradició industrial, va convergint progressivament

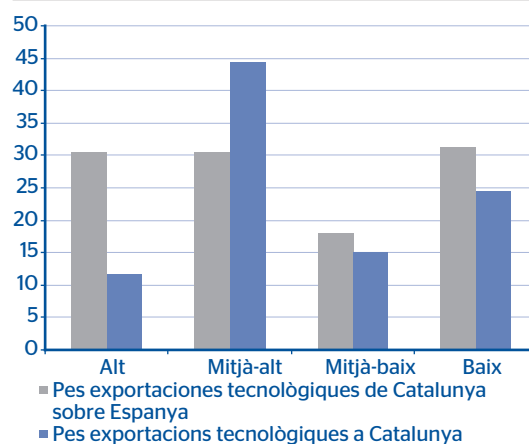
Històricament, Catalunya ha mantingut un esforç innovador superior al del conjunt d'Espanya reflectit en la majoria d'indicadors, però en nivells molt inferiors als del conjunt d'Europa. El diferencial positiu respecte de la mitjana espanyola podria tenir el seu origen en la tradició industrial de Catalunya, de producció més intensiva tecnològicament, i la major obertura al comerç internacional³ que fan de la tecnologia, la recerca i la innovació eines clau per poder competir amb garantia en els mercats. Les estadístiques disponibles que permeten analitzar el contingut tecnològic de la producció i les exportacions catalanes mostren que, en els últims quinze anys, aproximadament el 60% de les exportacions industrials de Catalunya són de contingut alt i mitjà-alt, i que també dos de cada tres productes d'aquest ventall que surten des d'Espanya tenen el seu origen a Catalunya. Com es pot observar al gràfic 33, les exportacions de productes d'alt contingut tecnològic varen experimentar un creixement superior a la resta durant el període d'expansió, fet que hauria afavorit el creixement de les exportacions catalanes. En la fase més intensa de la crisi, en canvi, aquests béns, utilitzats finalment per subministrar productes als països més desenvolupats (ja siguin finals o inputs intermedis utilitzats a d'altres països) foren els que es veieren més afectats en termes de comerç i, per tant, la caiguda de les seves exportacions també fou més elevada. Altres productes, amb mercats més acíclics (com els aliments) han continuat mantenint taxes de creixement molt properes a zero o fins i tot positives. En la fase de recuperació, els productes d'alt contingut tecnològic es podrien veure

2: Una anàlisi dels efectes de desbordament de la innovació entre regions a Espanya es pot trobar a Balmaseda, M. i Melguizo, A. El capital tecnològic como factor productivo, un análisis regional y sectorial, Situación España, desembre 2003

3: Per a més informació veure "Sector exterior de Catalunya" a "Situació Catalunya primer semestre 2010" http://www.bbva-research.com/KETD/fbin/mult/ESTCT_1006_situaciocatalunya_18_tcm346-227653.pdf?ts=262011

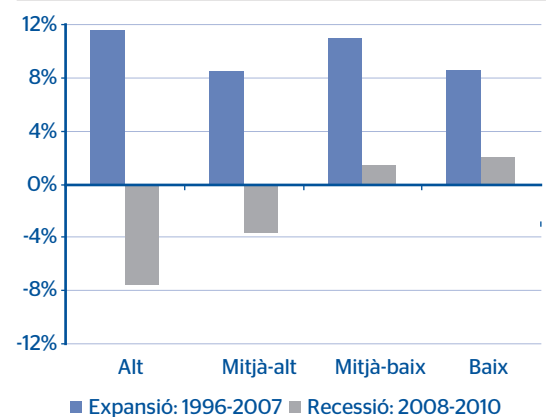
novament afavorits per la millora cíclica, motiu pel qual tornarien a ser el motor del creixement del sector exterior. Una part d'aquests resultats ve condicionat per l'esforç que Catalunya ha realitzat envers els sectors d'alt contingut tecnològic, essent la tercera comunitat amb un major pes de l'ocupació. No obstant això, l'impacte de la crisi es deixa notar, també especialment, en l'ocupació del mateix. Seguint el comportament de les exportacions, el pes dels ocupats en sectors d'alta intensitat tecnològica també s'ha reduït, passant de l'11,5% de promig entre 2001 i 2008 al 10,3% al 2010. Tanmateix, Catalunya es manté en la tercera posició en el ranking regional, després del País Basc i Navarra, quant a ocupats en sectors d'alta tecnologia, amb un pes que supera en quatre punts la mitjana nacional.

Gràfic 33
Exportacions de productes
industrials per contingut tecnològic, any 2010, %

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

Gràfic 34
Creixement mig anual de les
exportacions en funció del seu contingut tecnològic (%)

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

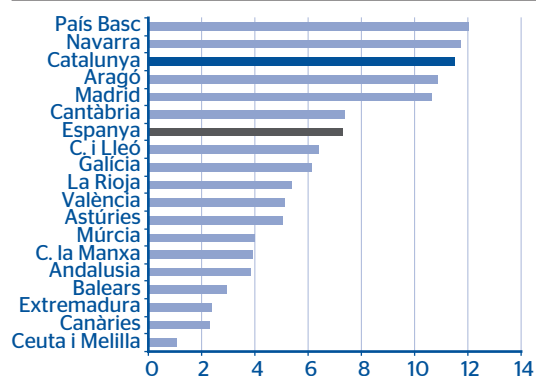
Tot i el pes d'aquests ocupats, amb productivitat major que la mitjana, Catalunya observa una evolució de la productivitat pitjor que la mitjana espanyola en el període més expansiu. Així, segons l'OCDE, la productivitat a Catalunya es manté en nivells superiors als de la mitjana espanyola, tot i que per sota d'algunes regions com Madrid o País Basc, però hauria baixat tant en termes absoluts com relatius. Una part d'aquesta evolució podria venir explicada pel guany de pes relatiu d'alguns sectors, com el turisme, molt intensius en mà d'obra i, per tant, amb baixa productivitat per treballador o per lloc de treball.

Però també hi ha altres factors que es podrien situar darrere d'aquest fet. D'acord amb la informació publicada per l'Idescat, en l'última part del cicle expansiu (entre 2004 i 2008) es redueix el percentatge d'empreses innovadores en 8 punts. Però més enllà d'aquesta pèrdua relativa, és preocupant que a aquest resultat s'hi arribi pel fet que el nombre absolut d'empreses innovadores disminueix, ja abans de la crisi, en un 36% (veure Quadre 5). Aquest és un comportament que s'observa independentment de si les operacions d'innovació són de producte, de procés o combinades, però conseqüentment amb la deriva de l'economia catalana cap a la terciarització, s'observa com les empreses dedicades a la innovació de processos es reduïren només en un 11%, mentre que les que feien innovacions de productes o de producte i processos es reduïren en més d'un terç.

La combinació d'ambdós factors és especialment rellevant. La inclusió de Catalunya en l'àrea euro i la preponderància dels fluxos exportadors cap a Europa fan que no es pugui utilitzar la política canviària per obtenir guanys de competitivitat, per la qual cosa aquests s'han de derivar de millores en la productivitat. I quan es tracta de sectors amb elevada intensitat tecnològica, és especialment rellevant el paper de la recerca (R+D) per afavorir aquest creixement. Amb tot, a Catalunya hi ha més de 9.000 empreses innovadores, fet que suposa que una de cada quatre empreses innovadores espanyoles es troba a la regió, front a un 18% de pes de l'economia catalana en el conjunt de l'espanyola.

Gràfic 35

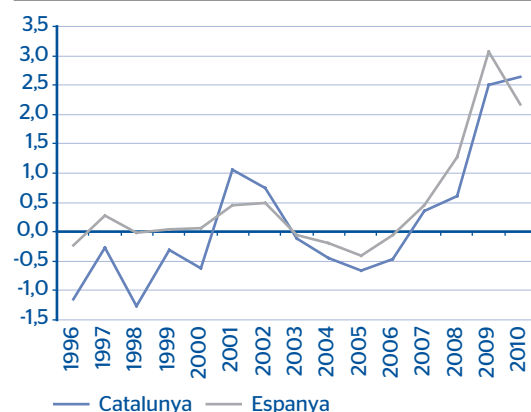
Ocupats en sectors d'alta tecnologia (promig 2001-2009, %)

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 36

Productivitat per lloc de treball (variació interanual, %)

Font: BBVA Research a partir d'INE

Quadre 5

Empreses innovadores. 2004-2008. Per tipus d'innovació

	2004	2005	2006	2007	2008
Empreses innovadores	12.860	7.158	6.867	7.248	8.184
Empreses innovadores en els darrers tres anys	11.494	10.727	11.129	10.470	9.180
% sobre el total d'empreses	31,7	30,2	29,7	27,4	23,7
Per tipus d'nnovació					
de producte	6.946	6.703	6.646	5.648	4.262
de procés	8.704	7.976	7.292	7.947	7.673
de producte i de procés	4.156	3.952	2.808	3.125	2.755
Empreses EIN (1)	12.268	11.217	11.913	11.190	10.429
% sobre el total d'empreses	33,8	31,6	31,7	29,3	26,9
Empreses EIN que demanen patents	1.431	745	671	868	624
Empreses EIN que cooperen en innovació	1.723	1.792	1.459	1.350	1.683

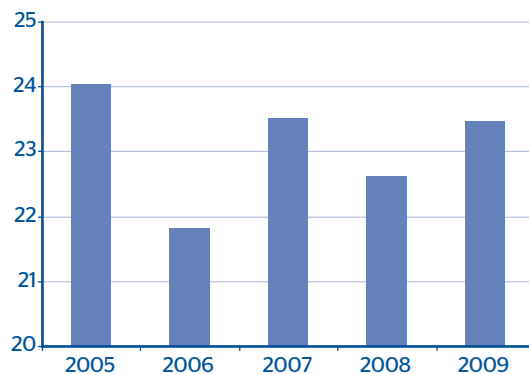
(1) Inclou les empreses innovadores en els darrers tres anys més les que tenen innovacions tecnològiques en curs o no exitoses en el mateix període.
Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta d'innovació tecnològica a les empreses de l'INE

La dimensió empresarial determina la capacitat d'innovació de les empreses, que són la principal font de recursos d'R+D+i del sector privat

Un altre aspecte que dificulta el creixement de la R+D més enllà dels nivells assolits és el de la dimensió de les empreses. En aquest sentit, la reduïda dimensió de l'empresa mitjana catalana dificulta que augmentin addicionalment els recursos a R+D+i i afavoreix que es concentrin en un petit grup de grans empreses pertanyents a sectors concrets: menys de l'1% del teixit empresarial català, corresponent a empreses de més de 250 treballadors, sumen més del 50% de la despesa en innovació tecnològica, essent els sectors automobilístic i químic, en coherència amb la major escala empresarial, on es concentren els majors esforços.

Gràfic 37

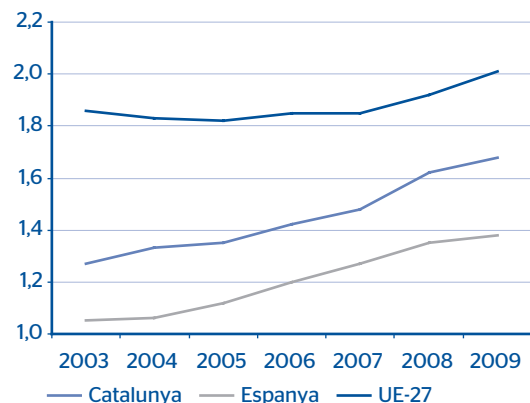
Pes de les empreses innovadores sobre el total espanyol, %

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 38

Despesa interior bruta en R+D (% PIB)

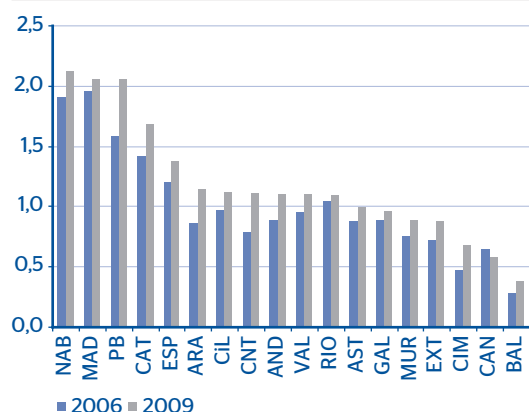

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

En qualsevol cas, la intensitat en innovació a Catalunya ha superat tradicionalment l'esforç de la mitjana espanyola. Només Madrid inverteix més que Catalunya en termes absoluts (ambdues regions sumen més del 50% de la despesa total interna en R+D), però en termes relatius, en comparació amb el PIB, i també en termes de PIB per capita, Catalunya cau fins a la quarta posició en el ranking autonòmic després de Madrid, País Basc i Navarra. El desenvolupament d'activitats terciàries, especialment les turístiques, potencialment menys abocades a la introducció d'innovacions, dificulta que Catalunya pugui avançar posicions en aquesta classificació. La major despesa en termes de PIB s'explica, en part, pel major volum de personal dedicat a R+D sobre actius a aquestes CCAA, i que, en el cas català, segons dades del Govern de Catalunya, l'any 2008 en l'equivalent a temps complet era de l'1,2% del mercat laboral (el 0,7% en el cas particular dels investigadors). De la relació entre personal laboral i despesa total en R+D es conclou que els recursos econòmics de què disposa el personal laboral a Catalunya és superior a la mitjana espanyola, tot i que en els darrers anys aquesta diferència positiva s'està escurçant. Per institucions, és el personal de les empreses i l'Administració el que compta amb més recursos per individu mentre que les Universitats són les que pateixen el menor pressupost individual.

Gràfic 39

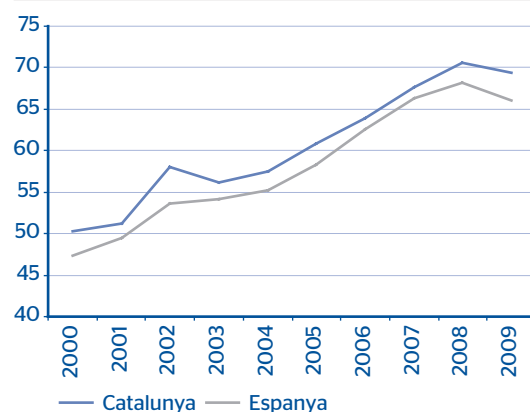
Despesa en R+D (% PIB)

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 40

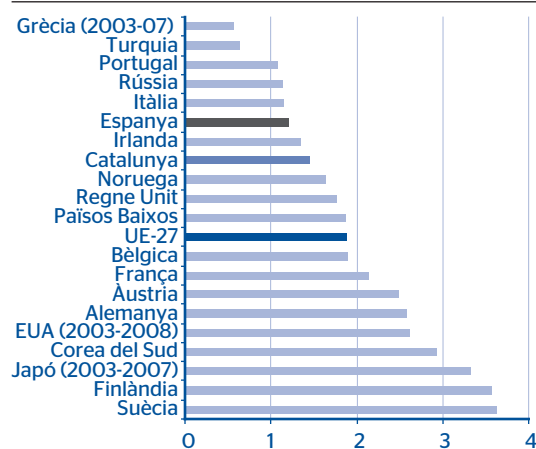
Despesa interna per personal en R+D, milers d'euros

Font: BBVA Research a partir d'INE

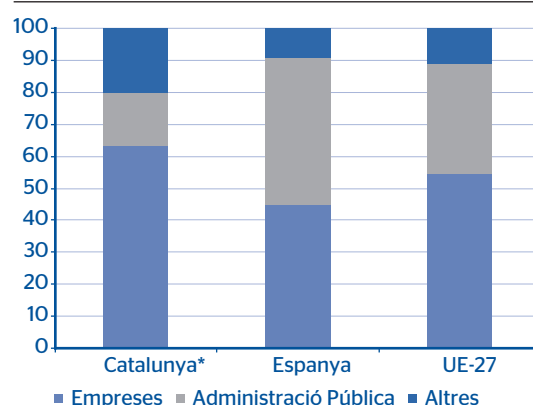
Respecte de l'origen d'aquests fons, Catalunya és una gran beneficiària tant dels fons de la UE dedicats a l'impuls d'aquestes activitats, com dels del Govern Central. També des de la Generalitat es fomenta el desenvolupament innovador a la regió. Però són les empreses les proveïdores de la major part dels fons dedicats a R+D+i del sector privat. La intensitat d'R+D a Catalunya va créixer entre l'1,3% i l'1,6% PIB en el període 2002-2008, dos terços del qual gràcies al sector privat. Malgrat aquest increment, els valors de la despesa en termes de PIB encara estan per sota de la mitjana europea i lluny de l'objectiu del 3% PIB que fixava l'Agenda de Lisboa per a la UE. Allunyada de líders com Japó o Finlàndia, Catalunya s'inclouria en un segon grup de països centrals d'Europa, amb avantatge en termes d'R+D+i respecte d'un tercer format per països de l'arc mediterrani on s'inclourien, entre d'altres, Espanya o Portugal.

Gràfic 41
Despesa en R+D (% PIB, promig 2003-2009)

Font: BBVA Research a partir d'Eurostat i INE

Gràfic 42
Despesa interior bruta per entitat de finançament (% sobre el total, any 2008)

* any 2004.

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

Per a l'èxit dels projectes es fa necessària una adequada dimensió i coordinació de les institucions econòmiques de recolzament a la innovació

El sector públic, conscient de la importància d'invertir en R+D+i per al creixement econòmic i el benestar social de la regió, ho ha recolzat tradicionalment a través de diverses iniciatives. Així s'han succeït en el temps diferents edicions de plans de recerca sota varies denominacions que en els inicis tenien inclinacions molt científiques i poc dirigides a projectes d'innovació empresarial, però que progressivament han avançat en aquesta direcció amb la voluntat d'augmentar la quantitat i qualitat d'R+D+i, millorar l'entorn innovador, afavorir la interrelació entre agents i augmentar la capacitat innovadora de les empreses i la cultura científica i tecnològica. La multiplicitat d'institucions, creades en paral·lel, al servei de la innovació i per executar els programes públics pot arribar a convertir-se en un entrebanc tant per a les empreses, per l'entramat d'organismes davant els quals poden presentar els seus projectes, com per la pròpia Administració, per una possible duplicitat de costos i esforços. Una major coordinació entre organismes que condueixi a la comunió entre alguns d'ells reduiria el seu pes i amb ella les seves despeses. A més, facilitaria la recerca per al sector privat al temps que l'administració podria beneficiar-se del treball compartit i de les sinergies que de la consolidació poguessin sorgir.

També han proliferat en els darrers anys, des que en 1978 es creà el Parc Tecnològic del Vallès (PTV), un important número de parcs científics i tecnològics, fins i tot en plena crisi. Però el moment crític en què alguns han iniciat el seu recorregut, a causa del desfase temporal entre la proposta i la finalització del projecte, ha situat tant l'ocupació dels espais com l'activitat en nivells inferiors als esperats. Els principals focus de treball es relacionen amb les àrees de TIC, Telecomunicacions i Mèdia, Biotecnologia i Ciències de la Vida, Tecnologies Mediambientals, Disseny i Serveis d'Enginyeria, Informàtica i Software.

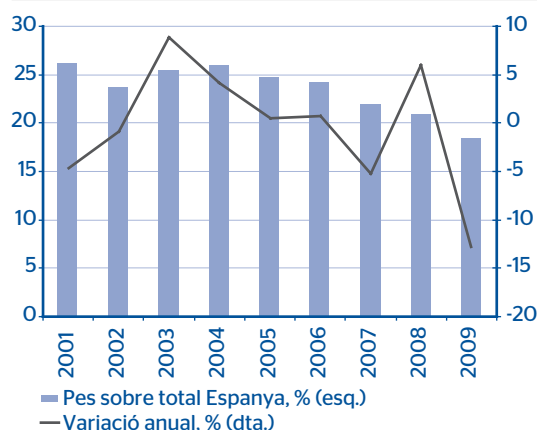
També les Universitats són un instrument fonamental en el sistema de recerca de Catalunya en el seu nou paper d'impulsors de creixement econòmic mitjançant la creació, incubació i recolzament d'empreses. Tres de les dotze universitats catalanes han obtingut la distinció de "Campus d'Excel·lència Internacional (CEI)" del Ministeri d'Educació i Ciència de l'estat espanyol

i dues se situen entre les 260 universitats més innovadores del món segons el "Ranking Web of World Universities". Tanmateix, els fluxos de comunicació entre universitat i empresa encara són dèbils i cal un esforç addicional per apropar ambdós sistemes, especialment per reduir l'escletxa entre allò que el sistema educatiu ofereix i el que el nou marc econòmic demana.

Catalunya se situa al capdavant d'Espanya quant a producció científica i a equipament i ús de la tecnologia

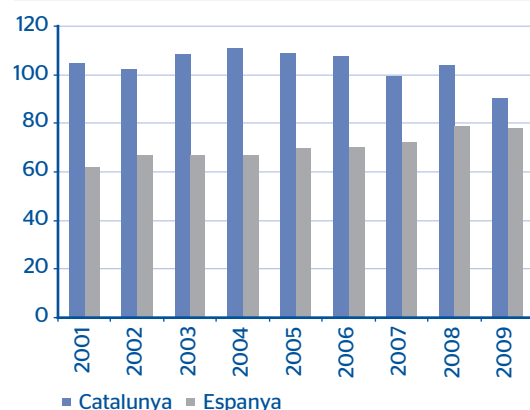
Un indicador representatiu de la importància de la innovació per a un determinat territori és el resultat en termes de producció científica aconseguit per la regió en un període concret mesurat ja sigui com a volum d'articles publicats⁵ o de patents registrades. En aquest sentit, Catalunya ha estat tradicionalment un territori molt actiu en la presentació de patents a l'Oficina Espanyola de Patents i Marques (en el període 2001-2009 fou la CCAA que més sol·licituds presentà en termes absoluts), però en els darrers anys, especialment en els anys de crisi, pel major impacte que aquesta ha tingut a la regió, ha anat reduint el nombre de sol·licituds i perdent importància respecte del conjunt d'Espanya, que segueix una trajectòria positiva.

Gràfic 43
Catalunya: sol·licituds de Patents

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 44
Sol·licituds de patents per milió d'habitants

Font: BBVA Research a partir d'INE

L'anàlisi de l'equipament i de l'ús de les tecnologies també situa a Catalunya per sobre de la mitjana espanyola en tots els indicadors analitzats, tant pel que fa a particulars com a empreses, tant de més de 10 treballadors, com de menys, apropant-se a la mitjana europea en algunes variables. Així, el percentatge de llars amb algun membre d'entre 17 a 74 anys amb accés a Internet se situa a nivells molt similars als de la UE-27 i gairebé 10 pp per sobre de la mitjana d'Espanya. La disponibilitat d'aquest servei a les llars catalanes, espanyoles i europees s'ha incrementat entre 20 i 30 pp en el període 2004-2010, fent-se més generalitzat l'ús del recurs tant a la feina com, sobretot, entre particulars. Durant l'any 2010, a Catalunya, el 95,1% de les llars disposaven de terminal mòbil, el 73,1% tenien ordinador, i el 68,3% connexió a Internet. Gairebé el 80% havia utilitzat l'ordinador i s'havia connectat a la xarxa en els darrers 3 mesos i un 37,8% havia comprat alguna vegada a través d'Internet. A tots aquests ratis, Catalunya avantatja la resta d'Espanya. Respecte de la dotació i ús de tecnologia aplicada a l'empresa també és superior a Catalunya independentment de la dimensió de l'empresa, pel que respecta a tinença d'ordinador, connexió a xarxa, intranet, pàgina d'Internet, i també quant a l'ús efectiu de tots ells.

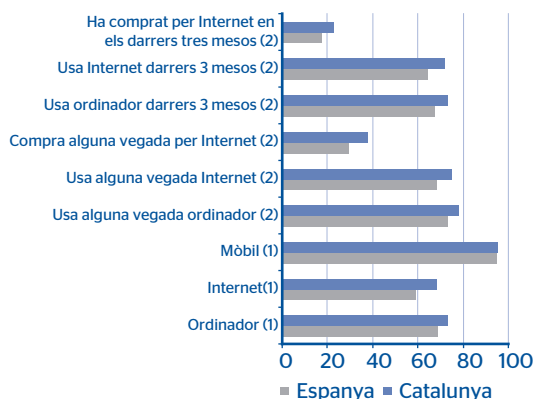
4: Al ranking s'atenen criteris d'accessibilitat i visibilitat de la universitat a la xarxa, el número de visites, accés electrònic a les publicacions científiques, etc. d'una mostra de 12.000 universitats d'arreu del món. Veure publicació de gener de 2011 a http://www.webometrics.info/rank_by_country.asp?country=es // <http://www.webometrics.info/top12000.asp>

5: Com a exemple, la comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació recull que en 2008 Catalunya va superar a països com Àustria, Finlàndia o Noruega quant a producció científica, i cita que en aquell any es va produir a Catalunya un de cada quatre documents científics del total produït al conjunt espanyol. Només Madrid la superaria en valor absolut recolzat en la concentració del CSIC a la capital. L'OCDE recull en el seu informe "OECD Reviews of regional innovation: Catalonia, Spain" que en el període 1996-2006, la quantitat de publicacions catalanes en el conjunt d'Espanya ha augmentat des del 21,2% al 25,5%, des de l'1,5% al 2,5% a la UE-15, i del 0,5% al 0,9% al món, que en termes absoluts, suposa un augment del 70% en el període.

La Universitat és la que genera la majoria de la producció científica a Catalunya. En el "Ranking de 2008 en productividad en investigación de las universidades públicas españolas" elaborat per la Universidad de Granada, en què s'analitzava la productivitat científica en investigació de les universitats públiques espanyoles, les tres primeres posicions del ranking de 48 les ocupen tres universitats catalanes. La majoria de les universitats catalanes es troben a la part superior del ranking global de l'estudi que considera variables tals com articles ISI, projectes d'R+D, doctorats (amb dades DIUE el curs 2007-2008 es van llegir 1.359 tesis doctorals), beques, i doctorats amb menció de qualitat.

Gràfic 45

Equipament i ús de les noves tecnologies (any 2010,%)

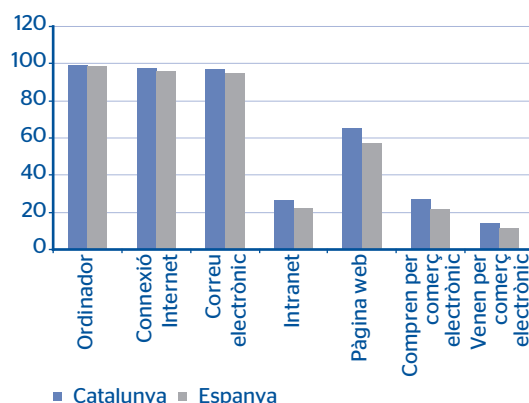
(1) Habitatges amb algun membre de 16 a 74 anys.

(2) Persones de 16 a 74 anys.

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

Gràfic 46

Ús de les TIC i comerç electrònic a empreses de 10 assalariats o més (% sobre empreses)

Font: BBVA Research a partir d'Idescat

Conclusions

La majoria dels indicadors vinculats amb les noves tecnologies i la recerca mostren un esforç superior de Catalunya front a la mitjana espanyola, que permet de continuar un apropament, lent però constant, cap a la mitjana europea en intensitat. En aquest sentit, Catalunya ha assolit una massa crítica, dins d'Espanya, que permet absorbir bona part dels recursos públics destinats a la recerca i la innovació, el que facilita que s'obtinguin aquests bons resultats relatius. A la vegada, l'esforç públic té un efecte d'arrossegament sobre el sector privat, que en els últims anys ha incrementat els seus esforços, essent el responsable de dos terços de l'increment de la despesa en R+D de Catalunya.

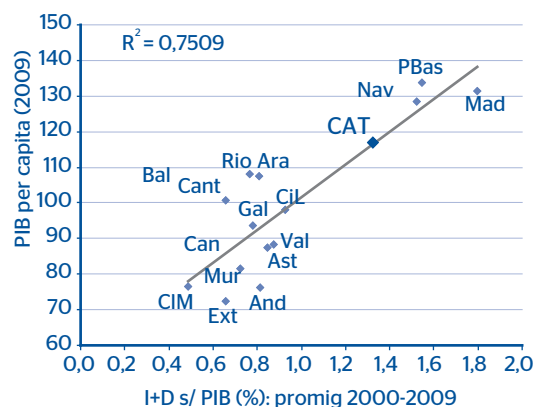
No obstant això, alguns resultats mostren que Catalunya necessita avançar més ràpidament en l'aplicació d'esforços per incrementar l'estoc d'R+D, ja que la millora respecte d'Espanya és insuficient per assolir la mitjana europea o de l'OCDE. Més enllà, per convergir en la capacitat d'aprofitament de les innovacions i de generació de les mateixes caldria posar-se al nivell mig europeu respecte de l'estoc d'R+D, i això implica situar-se durant uns anys no només al nivell mig europeu, sinó per sobre.

La reducció en el nombre d'empreses innovadores amb èxit, i la concentració de les innovacions i la recerca empresarials pràcticament en dos sectors (automòbil i química), en un entorn de proliferació dels centres investigadors, d'increment de la despesa en aquests apartats i, en particular, de les institucions públiques que s'hi dediquen, permeten dubtar de l'eficiència de la despesa pública tal i com actualment es gestiona. Cal, per tant, fer esforços de racionalització i d'ordenació de la despesa que permetin treure el màxim rendiment dels ajuts públics. Unificar criteris i establir una estratègia prioritària comuna, però també orientar els esforços innovadors cap a aquells sectors amb més recorregut i més potencialitats, facilitant l'accés al finançament tant públic com privat, i reduir la distància entre allò que el sistema educatiu (responsable de la meitat de la recerca) ofereix i el que el nou marc econòmic i social demana, apropar el sistema financer a un altre tipus d'activitat empresarial, etc. Així s'aconseguirà més creixement econòmic i amb ell un major nivell de benestar, ja que és possible relacionar positivament els esforços en R+D+i i el PIB per capita.

L'anàlisi DAFO realitzat recentment per l'OCDE sobre el sistema català d'innovació posa de manifest les fortaleeses i debilitats del sistema d'innovació català. I precisament és a cobrir aquestes debilitats que s'hauria de dirigir l'esforç del sistema.

Gràfic 47

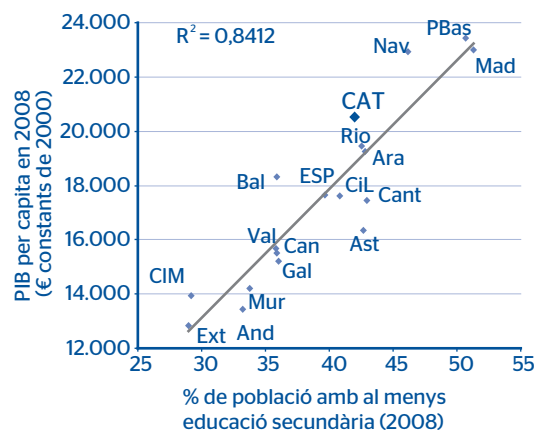
Investigació i Desenvolupament

Font: BBVA Research a partir d'INE

Gràfic 48

Educació i PIB per capita

Font: INE, Àngel de la Fuente i BBVA Research

Quadre 6

DAFO del Sistema d'Innovació Català (informe OCDE)

Fortaleses

- Alt compromís política amb la ciència, la tecnologia i la innovació (PNRI)
- Importants universitats de qualitat i centres de recerca públics (centres espanyols i catalans)
- Un considerable grup de destacats científics
- Excel·lència internacional en alguns sectors
- Alt nivell de creativitat
- Dinamisme regional i local (incloent-hi institucions d'educació superior)
- Bones infraestructures (també en ciència i tecnologia)
- Incrementos significatius en inversió en R+D
- Atractivitat (inversió directa estrangera i científics, estudiants i emprenedors de renom internacional)
- Una de les regions capdavanteres d'Espanya
- Fortalesa del sistema sanitari
- Capacitat prèvia de gestió i avaluació dels projectes de recerca

Febleses

- Rigidesa en el sector de l'educació superior (p. ex. mobilitat, remuneracions competitives, acreditacions, convenis de cooperació)
- Relatiu escàs nombre de RHCT de mitjà nivell (tècnics)
- Baixa capacitat d'absorció de la majoria de micro, petites i mitjanes empreses (estructura industrial dual)
- Spin-offs estancades
- Pobre cultura sobre els drets de propietat intel·lectual i baix nivell de patents
- Intensitat en R+D a través d'un entramat productiu més baixa que a la majoria dels altres països europeus
- Massa centres públics de recerca i centres tecnològics (problemes de massa crítica i execució)
- Governança complexa
- Fragmentació política; baixa addicionalitat de comportament dels instruments de suport; beneficis imprevistos
- Confús paquet de polítiques i manca d'enfocament prioritari (prioritats estratègiques)
- Mercats financers malament adaptats a la innovació relacionada amb la inversió
- Baix nivell de la col·laboració pública i privada
- Gestió burocràtica dels programes de suport, i manca d'avaluació ex-post de l'efectivitat dels programes

Oportunitats

- Creixent demanda de beneficis socials del coneixement intensiu, molts impulsats pel sector públic (p.e. salut, medi ambient, envelliment)
- Integració en les xarxes de coneixement globals i les plataformes tecnològiques internacionals (UE i més enllà)
- Millor coordinació i complementarietat amb fons externs de finançament de la ciència, la tecnologia i la innovació (estatal i europeu) per dedicar més retorn dels recursos catalans a les prioritats regionals
- Mercats europeu i mediterrani
- Diversificació de la producció i del comerç vers béns i serveis amb un contingut en coneixement més alt
- Atraure les PIME a estratègies més innovadores i clústers
- Difusió de la tecnologia entre les empreses multinacionals en línia amb el desenvolupament de les cadenes de valors globals basades en la innovació

Amenaces

- Recent creixement econòmic estimulat per la immigració però no pas per la productivitat
- Competència creixent de les economies emergents
- Competència creixent a l'hora d'obtenir fons de recerca i innovació europeus
- Preocupacions relatives a l'alleujament dels efectes de la crisi actual (p.e. suport prioritari als sectors de treball intensiu tradicionals)
- Ritme accelerat de l'expansió de les fronteres científiques i tecnològiques
- Intensificació de la competència global per a atraure talents

Font: OECD Reviews of Regional Innovation. Catalonia, Spain. OECD 2010

5. Catalunya en la dinàmica dels nivells educatius regionals

La desagregació per edats de la informació sobre el nivell d'estudis de la població que s'ofereix en el Cens de 2001 ens permet fer-nos una idea de com evolucionarien en el futur els nivells educatius mitjos de les diferents comunitats autònomes en absència de fluxos migratoris significatius. Els resultats de l'exercici revelen una tendència cap a una certa convergència, però suggereixen també que aquesta seria només parcial i consistent amb la persistència a llarg termini d'importantes disparitats regionals, i, fins i tot, amb l'augment en els nivells educatius més alts, la qual cosa no constitueix precisament un bon auguri des del punt de vista de la cohesió territorial. Catalunya manté una posició de molt lleuger avantatge, recolzat en els nivells mitjos educatius, però no en els nivells superiors.

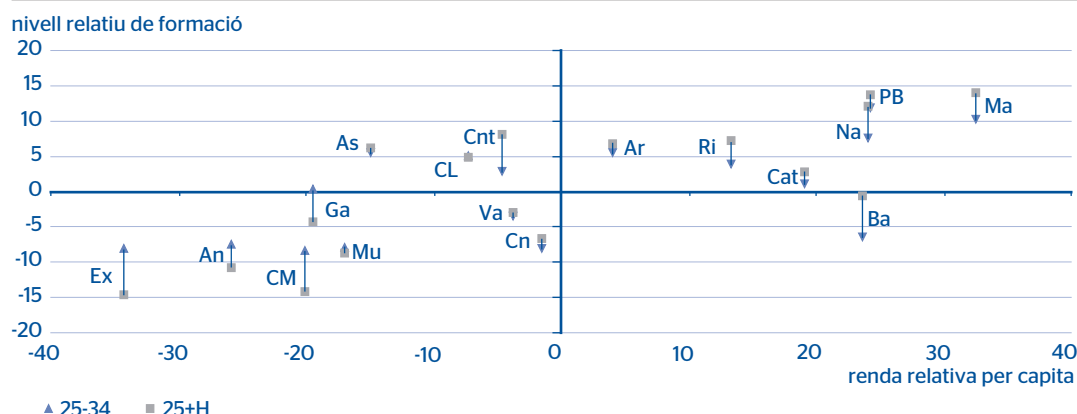
Nivells educatius per regions i segments d'edat

Utilitzant les dades que proporciona el Cens, resulta senzill obtenir la distribució per nivells educatius de la població desagregada per regions i per segments d'edat o cohorts, així com calcular els anys mitjos d'escolarització de cadascun d'aquestes grups de població. Aquestes dades poden ser d'utilitat per projectar l'evolució futura del nivell mig de formació a cada regió i de les disparitats regionals en termes de la mateixa variable. Resulta instructiu, en particular, comparar el nivell d'estudis del conjunt de la població adulta amb el de la cohort més jove amb l'edat suficient per haver completat cada nivell educatiu, atès que la segona variable pot interpretar-se com una estimació del nivell mig de formació en el futur, sempre que es mantinguin els patrons actuals d'escolarització i no es produeixin fluxos migratoris significatius⁶.

El Gràfic 49 mostra la relació entre la renda per capita relativa de cada regió en 2000 i dos indicadors del seu nivell relatiu de formació en 2001 basats, respectivament, en els anys mitjos d'educació del conjunt de la població adulta després d'homogeneïtzar la seva estructura per edats⁷ (25H+) i en els de la cohort més jove inclosa en aquest grup, la qual tenia entre 25 i 34 anys d'edat en el moment del cens⁸. Les observacions corresponents a la mateixa regió s'uneixen mitjançant unes fletxes que assenyalen cap en dalt o cap a baix depenent de si el nivell relatiu de formació de la regió tendeix a augmentar amb el pas del temps o no, és a dir, de si els seus joves estan millor formats en termes relatius que la població adulta en el seu conjunt.

Gràfic 49

Nivell relatiu de formació en anys vs. nivell relatiu de renda per capita en 2001 (%)

Font: elaboració pròpia a partir del Cens de 2001

6: Donat que aquesta darrera hipòtesi certament no s'ha acomplert durant els primers anys d'aquest segle, els resultants de l'exercici han d'interpretar-se amb precaució i potser haurien de veure's com un indicador de la tendència esperable pel que respecta al nivell relatiu de formació de la població nativa.

7: Aquest indicador es construeix com un promig ponderat dels nivells mitjos de formació de les diferents cohorts, utilitzant ponderacions comunes per a totes les regions que reflecteixen el pes de cada tram d'edat en la població adulta a nivell nacional. Aquesta variable reflecteix, per tant, el nivell mig de formació que tindria cada regió si la distribució per edats de la seva població fos la mateixa que la del conjunt del país.

8: L'anàlisi se centra en l'evolució dels nivells relatius de formació amb la finalitat de destacar les diferències en l'acompliment entre regions. En termes absoluts, totes elles milloren molt sensiblement, en el sentit que el nivell de formació és cada cop major a mesura que ens movem cap a cohorts més joves. Per a Espanya en el seu conjunt, el número mig d'anys de formació s'eleva des de 4,55 per als majors de 64 anys fins a 10,61 per a la població amb edats compreses entre els 25 i els 34 anys.

El gràfic il·lustra que existeix una elevada correlació entre renda i nivell educatiu i suggereix que, en termes generals, els nivells educatius regionals tendeixen a convergir entre ells i a facilitar la convergència en renda per capita entre regions. En aquesta línia, veiem que la major part de les comunitats de menor renda tendeix a millorar la seva posició, apropant-se al nivell educatiu mig del país. Les excepcions són Múrcia, València i Canàries (Mu, Va i Cn). En el primer cas la millora és molt petita i en els dos darrers els nivells relatius de formació es redueixen lleugerament en passar al subgrup més jove de la població. En l'altre extrem de la distribució de la renda, les regions riques tendeixen a perdre part del seu avantatge educatiu inicial, apropant-se també al promig nacional. En el cas de Balears (Ba) el descens és preocupant atès que la regió sembla evolucionar cap a nivells de formació clarament inferiors al promig nacional⁹. El cas català (Cat) és menys extrem però qualitativament similar: la regió també parteix d'un nivell educatiu relativament baix vist el seu nivell de renda i registra un retrocés que podria deixar-la pràcticament en la mitjana educativa nacional a mig i llarg termini.

Convergència en nivells educatius?

Una forma de resumir la intensitat de la tendència cap a la convergència educativa entre regions consisteix a calcular la reducció de la dispersió interregional dels nivells educatius que es produeix en passar del conjunt de la població adulta a la seva cohort més jove. D'acord amb les dades del cens, la reducció esperable a llarg termini del nivell de desigualtat educativa entre regions seria del 26,3% (és a dir, el coeficient de variació del nivell relatiu d'escolarització es reduiria del 9,2% al 6,8%). Malgrat que el descens de les disparitats educatives seria certament significatiu, encara ens deixaria amb un nivell important de desigualtat regional i amb una diferència de més de 20 punts entre la primera i la darrera regió en termes d'escolarització relativa. El Gràfic 50 mostra el valor d'aquest indicador de convergència regional en anys de formació per a la mostra completa i per a una submostra de la qual s'exclou Madrid (que mostra un comportament molt atípic en alguns sentits)¹⁰. En ambdós casos, el resultat és similar i suggereix que les disparitats regionals en anys mitjos de formació es reduiran entre un 20% i un 25% en el futur.

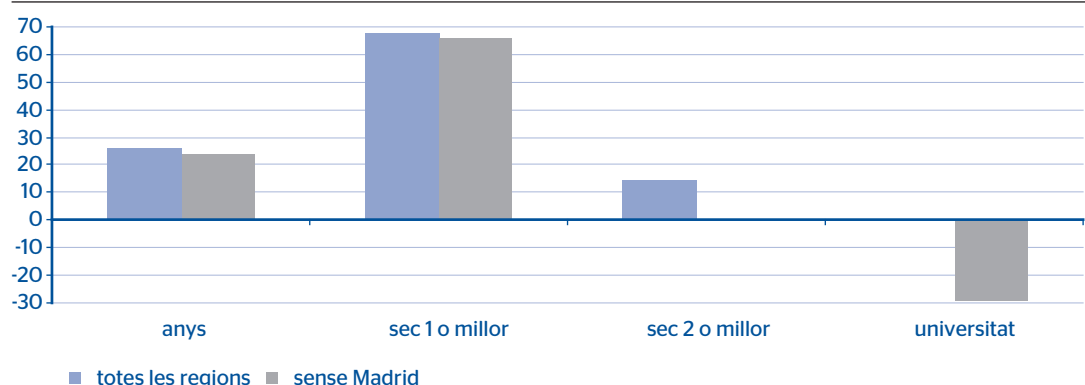
Per fer-nos una idea del que hi ha darrere de la convergència observada en anys mitjos d'escolarització convé examinar què està passant en els diferents nivells educatius. Amb aquest objectiu, hem construït indicadors de convergència anàlegs amb la fracció de la població que al menys ha completat cadascun dels tres nivells educatius (secundària inferior (sec 1), secundària superior o formació professional (sec 2), i el primer cicle d'universitat). Els resultats que es recullen en el Gràfic 50 per a les dues mostres ja indicades (amb i sense Madrid) suggereixen que la convergència en anys de formació que presumiblement observarem en les properes dècades és deguda fonamentalment a l'extensió de l'educació obligatòria fins el primer cicle de secundària. Les taxes de graduació en aquest nivell són uniformement elevades en totes les regions per a les cohorts joves, fet que explica l'elevat valor (quasi el 70%) de l'indicador corresponent de convergència.

Les coses, però, són molt diferents per als cicles educatius no obligatoris. Si exclouem Madrid de la mostra no s'observa convergència alguna entre cohorts en termes de fracció de la població que al menys ha finalitzat el segon cicle de secundària. A nivell universitari, la situació és encara pitjor perquè les disparitats interregionals podrien augmentar en el futur un 30%. De fet, més de la meitat de les regions mostren un comportament divergent en termes de l'indicador d'educació superior: el nivell relatiu de formació universitària tendeix a augmentar en territoris que ja estan per sobre del promig nacional (Castella i Lleó, Aragó, Navarra i el País Basc) i a reduir-se en regions que estan per sota (Balears, Múrcia, Andalusia, Canàries i Cantàbria). En termes d'aquesta variable, Catalunya se situa quasi exactament en la mitjana nacional, tant si considerem la cohort més jove com el promig de la població.

9: És interessant observar que les dues regions insulars (Balears i Canàries) registren un declivi en el nivell relatiu de formació de la població més jove. És possible que l'abundància d'oportunitats d'ocupació en el pròsper sector turístic hagi afavorit en temps recents l'abandonament relativament anticipat del sistema educatiu.

10: Madrid és la seu del govern central i de les oficines centrals de la major part de les grans empreses espanyoles, pel que tradicionalment ha atret una gran quantitat d'individus ben formats. Durant els darrers 25 anys, no obstant, el primer d'aquest factors ha perdut importància com a resultat del procés de descentralització política que ha resultat en la creació i ràpida expansió dels governs regionals.

Gràfic 50

Convergència regional de nivells d'escolarització entre cohorts (%)

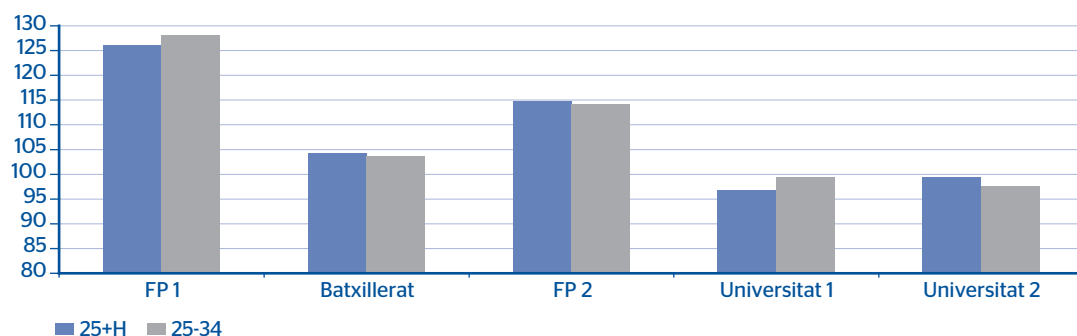
Nota: reducció percentual del coeficient de variació entre regions en passar del conjunt de la població adulta (25+) a la cohort més jove (20-24 per a l'educació secundària o millor i 25-34 per a l'educació universitària).
Font: elaboració pròpia a partir del Cens de 2001

La situació a Catalunya

El Gràfic 51 mostra la situació de Catalunya en relació amb el promig nacional en termes del percentatge de la població de més de 24 anys que ha assolit cadascun dels nivells educatius post-obligatoris. En ell s'ofereixen dades tant pel conjunt de la població adulta després d'homogeneïtzar l'estructura per edats (25+H) com per a la cohort més jove d'aquest grup (25-34). Com en el Gràfic 49, la diferència entre els registres corresponents a ambdós grups ens dona una idea de l'evolució previsible de l'acompliment relatiu de la regió en termes de cadascun dels indicadors.

El gràfic mostra que el lleuger avantatge que Catalunya presenta en relació amb el nivell mig de formació d'Espanya en el seu conjunt és degut fonamentalment a l'existència de taxes brutes de graduació en batxillerat i, sobretot, en FP significativament superiors al promig, que més que compensen un lleuger desavantatge en termes del percentatge de la població amb estudis universitaris. En termes generals, aquesta situació no varia massa quan passem del conjunt de la població a la cohort adulta més jove, malgrat que s'observa en la major part dels nivells una lleugera tendència a aproximar-se a la mitjana espanyola.

Gràfic 51

Desglossament de la població catalana amb estudis post-obligatoris per nivell més alt assolit (100= promig nacional)

Font: elaboració pròpia a partir del Cens de 2001

6. Quadres

Quadre 7

Espanya i UEM: previsions macroeconòmiques

	2008		2009		2010		2011		2012	
(Taxes anuals, %)	Espanya	UEM	Espanya	UEM	Espanya	UEM	Espanya	UEM	Espanya	UEM
Consum llars	-0,6	0,4	-4,3	-1,1	1,3	0,7	0,4	1,1	0,9	1,3
Consum AA.PP.	5,8	2,3	3,2	2,5	-0,7	0,7	-1,1	0,2	-0,3	0,1
FBCF	-4,8	-1,0	-16,0	-11,3	-7,5	-0,8	-3,8	1,8	2,4	2,7
Equip. i altres productes	-2,5	1,1	-24,5	-15,0	1,9	3,4	2,6	3,2	4,9	3,2
Construcció	-5,9	-2,2	-11,9	-7,2	-11,1	-3,7	-7,7	-1,2	1,2	0,8
Habitatge	-10,7	-4,7	-24,5	-10,3	-16,5	-2,9	-7,5	-0,3	3,6	0,7
Demanda nacional (*)	-0,6	0,3	-6,4	-3,3	-1,1	0,8	-0,9	1,1	1,0	1,3
Exportacions	-1,1	0,7	-11,6	-13,1	10,3	10,6	10,6	7,1	6,2	5,0
Importacions	-5,3	0,6	-17,8	-11,8	5,5	8,7	3,7	5,7	3,6	4,9
Saldo exterior (*)	1,5	0,1	2,7	-0,8	1,0	0,9	1,7	0,7	0,6	0,2
PIB pm (% a/a)	0,9	0,3	-3,7	-4,0	-0,1	1,7	0,9	1,7	1,6	1,5
Pro-memòria										
PIB sense inversió en habitatge	2,0	0,6	-1,9	-3,7	0,9	1,9	1,3	1,8	1,5	1,5
PIB sense construcció	2,3	0,6	-2,1	-3,7	1,7	2,3	2,1	2,1	1,6	1,5
Ocupació total (EPA)	-0,5	0,9	-6,8	-1,8	-2,3	-0,4	-0,7	0,5	0,8	0,8
Taxa d'atur (% Actius)	11,3	7,6	18,0	9,5	20,1	10,0	20,8	9,7	20,5	9,3
Saldo compte corrent (%PIB)	-9,7	-1,1	-5,5	-0,7	-4,5	-0,5	-2,9	0,0	-2,4	0,2
Saldo de les AA.PP. (% PIB)	-4,2	-2,0	-11,1	-6,3	-9,2	-6,0	-6,0	-4,4	-4,4	-3,7
IPC mitjana anual	4,1	3,3	-0,3	0,3	1,8	1,6	2,9	2,7	1,3	1,6

Data de tancament: 13 de juny de 2011.

(*) contribucions al creixement del PIB.

Font: BBVA Research a partir d'organismes oficials

Quadre 8

Previsions macroeconòmiques: Producte Interior Brut

(Taxes anuals, %)	2008	2009	2010	2011	2012
Estats Units	0,4	-2,6	2,9	3,0	2,7
UEM	0,3	-4,1	1,7	1,7	1,5
Alemanya	0,7	-4,7	3,5	2,7	2,0
França	0,1	-2,5	1,5	1,7	1,6
Itàlia	-1,3	-5,1	1,1	1,0	1,0
Espanya	0,9	-3,7	-0,1	0,9	1,6
Regne Unit	-0,1	-4,9	1,3	1,4	1,6
Amèrica Llatina*	5,3	-1,1	6,6	4,6	4,4
Mèxic	1,5	-6,1	5,5	4,7	3,8
EAGLES **	6,6	3,5	8,3	6,9	6,9
Turquia	0,7	-4,7	8,1	4,6	4,8
Àsia Pacífic	5,6	3,8	8,0	6,4	6,7
Xina	9,6	9,2	10,3	9,4	9,1
Àsia (ex. Xina)	3,0	0,2	6,5	4,3	5,1
Món	3,0	-0,6	4,9	4,4	4,4

Data de tancament: 13 de juny de 2011.

* Argentina, Brasil, Xile, Colòmbia, Perú, Veneçuela.

** Brasil, Xina, Egipte, Índia, Indonèsia, Corea, Mèxic, Rússia, Taiwan, Turquia.

Font: BBVA Research

Quadre 9

Previsions macroeconòmiques: tipus de canvi (promig)

Dòlars (\$) per moneda nacional	2008	2009	2010	2011	2012
Estats Units (EUR per USD)	0,68	0,72	0,76	0,73	0,75
UEM	1,47	1,39	1,33	1,37	1,33
Regne Unit	1,82	1,56	1,55	1,64	1,66
Xina	6,95	6,83	6,77	6,46	6,14

Data de tancament: 13 de juny de 2011.

Font: BBVA Research

Quadre 10

Previsions macroeconòmiques: tipus d'interès a 10 anys (promig)

	2008	2009	2010	2011	2012
Estats Units	3,6	3,2	3,2	3,7	4,2
UEM	4,0	3,3	2,8	3,4	3,6

Data de tancament: 13 de juny de 2011.

Font: BBVA Research

Quadre 11

Previsions macroeconòmiques: tipus d'interès oficials (final de període)

	2008	2009	2010	2011	2012
Estats Units (EUR per USD)	0,61	0,25	0,25	0,25	1,25
UEM	2,73	1,00	1,00	1,50	2,00
Xina	5,31	5,31	5,81	6,81	7,31

Data de tancament: 13 de juny de 2011.

Font: BBVA Research

AVÍS LEGAL

Aquest document, així com les dades, opinions, estimacions, previsions i recomanacions contingudes en el mateix, han estat elaborats per Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A. (d'ara endavant "BBVA"), amb la finalitat de proporcionar als seus clients informació general a la data d'emissió de l'informe i estan subjectes a canvi sense previ avís. BBVA no assumeix compromís algun de comunicar aquests canvis ni d'actualitzar el contingut del present document.

Ni el present document, ni el seu contingut, constitueixen una oferta, invitació o sol·licitud de compra o subscripció de valors o d'altres instruments o de realització o cancel·lació d'inversions, ni poden servir de base per a cap contracte, compromís o decisió de cap tipus.

L'inversor que tingui accés al present document ha de ser conscient que els valors, instruments o inversions al fet que el mateix es refereix poden no ser adequats per als seus objectius específics d'inversió, la seva posició financera o el seu perfil de risc ja que no han estat preses en consideració per a l'elaboració del present informe, per la qual cosa ha d'adoptar les seves pròpies decisions d'inversió tenint en compte aquestes circumstàncies i procurant-se l'assessorament específic i especialitzat que pugui ser necessari. El contingut del present document es basa en informacions que s'estimen disponibles per al públic, obtingudes de fonts que es consideren fiables, però aquestes informacions no han estat objecte de verificació independent per BBVA pel que no s'ofereix cap garantia, expressa o implícita, quant a la seva precisió, integritat o correcció. BBVA no assumeix responsabilitat alguna per qualsevol pèrdua, directa o indirecta, que pogués resultar de l'ús d'aquest document o del seu contingut. L'inversor ha de tenir en compte que l'evolució passada dels valors o instruments o els resultats històrics de les inversions, no garanteixen l'evolució o resultats futurs.

El preu dels valors o instruments o els resultats de les inversions poden fluctuar en contra de l'interès de l'inversor i fins i tot suposar-li la pèrdua de la inversió inicial. Les transaccions en futurs, opcions i valors o instruments d'alta rendibilitat (high yield securities) poden implicar grans riscos i no són adequats per a tots els inversors. De fet, en certes inversions, les pèrdues poden ser superiors a la inversió inicial, sent necessari en aquests casos fer aportacions addicionals per cobrir la totalitat d'aquestes pèrdues. Per això, amb caràcter previ a realitzar transaccions en aquests instruments, els inversors han de ser conscients del seu funcionament, dels drets, obligacions i riscos que incorporen, així com els propis dels valors subjacents als mateixos. Podria no existir mercat secundari per a aquests instruments.

BBVA o qualsevol altra entitat del Grup BBVA, així com els seus respectius directors o empleats, poden tenir una posició en qualsevol dels valors o instruments als quals es refereix el present document, directa o indirectament, o en qualsevol uns altres relacionats amb els mateixos; poden negociar amb aquests valors o instruments, per compte propi o aliè, proporcionar serveis d'assessorament o altres serveis a l'emissor d'aquests valors o instruments, a empreses relacionades amb els mateixos o als seus accionistes, directius o empleats i poden tenir interessos o dur a terme qualsevol transaccions en aquests valors o instruments o inversions relacionades amb els mateixos, amb caràcter previ o posterior a la publicació del present informe, en la mesura permesa per la llei aplicable.

Els empleats dels departaments de vendes o altres departaments de BBVA o una altra entitat del Grup BBVA poden proporcionar comentaris de mercat, verbalment o per escrit, o estratègies d'inversió als clients que reflecteixin opinions contràries a les expressades en el present document; així mateix BBVA o qualsevol altra entitat del Grup BBVA pot adoptar decisions d'inversió per compte propi que siguin inconsistentes amb les recomanacions contingudes en el present document. Cap part d'aquest document pot ser (i) copiada, fotocopiada o duplicada en cap manera, forma o mitjà (ii) redistribuïda o (iii) citada, sense el permís previ per escrit de BBVA. Cap part d'aquest informe podrà reproduir-se, portar-se o transmetre's a aquells Països (o persones o entitats dels mateixos) en els quals la seva distribució pogués estar prohibida per la normativa aplicable. L'incompliment d'aquestes restriccions podrà constituir infracció de la legislació de la jurisdicció rellevant.

Aquest document serà distribuït en el Regne Unit únicament a (i) persones que compten amb experiència professional en assumptes relatius a les inversions previstes en l'article 19(5) de la llei de serveis i mercats financers de 2000 (promoció financera) de l'ordre de 2005, (en la seva versió esmenada, en endavant, la "ordre") o (ii) entitats de grans patrimonis subjectes al que es disposa en l'article 49(2)(a) a (d) de l'ordre o (iii) persones a les quals legalment se'ls pugui comunicar una invitació o proposta per realitzar una inversió (segons el significat de l'article 21 de la llei de serveis i mercats financers de 2000) (d'ara endavant, totes aquestes persones seran "persones rellevants"). Aquest document està dirigit únicament a les persones rellevants i les persones que no siguin persones rellevants no s'hauran de basar en el mateix ni actuar de conformitat amb ell. Les inversions o activitats d'inversió a les quals fa referència aquest document només estan disponibles per a persones rellevants i només es realitzaran amb persones rellevants.

Cap part d'aquest informe podrà reproduir-se, portar-se o transmetre's als Estats Units d'Amèrica ni a persones o entitats americanes. L'incompliment d'aquestes restriccions podrà constituir infracció de la legislació dels Estats Units d'Amèrica.

El sistema retributiu del/els analista/s autor/és del present informe es basa en una multiplicitat de criteris entre els quals figuren els ingressos obtinguts en l'exercici econòmic per BBVA i, indirectament, els resultats del Grup BBVA, incloent els generats per l'activitat de banca d'inversions, encara que aquests no reben compensació basada en els ingressos de cap transacció específica de banca d'inversions.

BBVA no és membre de FINRA i no està subjecta a les normes de revelació previstes per als seus membres.

"BBVA està sotmès al codi de conducta dels Mercats de Valors del Grup BBVA, el qual inclou, entre unes altres, normes de conducta establertes per prevenir i evitar conflictes d'interès pel que fa a les recomanacions, incloses barreres a la informació. El Codi de Conducta als Mercats de Valors del Grup BBVA està disponible per a la seva consulta en l'adreça Web següent: www.bbva.com / Govern Corporatiu".

BBVA és un banc, supervisat pel Banc d'Espanya i per la Comissió Nacional del Mercat de Valors, i inscrit en el registre del Banc d'Espanya amb el número 0182.

Han col·laborat en aquest informe:

*Economista en Cap***Rafael Doménech**

+34 91 537 36 72

r.domenech@bbva.com

*Espanya***Miguel Cardoso**

+34 91 374 39 61

miguel.cardoso@bbva.com

Anabel Arador

+ 34 91 374 401 40 42

ana.arador@grupobbva.com

Mónica Correa

+34 91 374 64 01

monica.correa@bbva.com

*Europa***Miguel Jiménez**

+34 91 537 37 76

mjimenezg@bbva.com

Juan Ramón García

+34 91 374 33 39

juanramon.gi@bbva.com

Félix Lores

+34 91 374 01 82

felix.lores@bbva.com

Isabel Mohedano

+34 91 374 62 66

isabel.mohedano@bbva.com

*Sistemes Financers***Ana Rubio**

+34 91 374 33 42

arubiog@bbva.com

Miguel Pérez

+34 91 374 75 28

m.perezvillaseca@bbva.com

Virginia Pou

+34 91 537 77 23

virginia.pou@bbva.com

Pep Ruiz

+34 91 537 55 67

ruiz.aguirre@bbva.com

*Escenaris Econòmics***Juan Ruiz**

+34 91 374 58 87

juan.ruiz@bbva.com

Camilo Andrés Ulloa

+34 91 537 84 73

camiloandres.ulloa@bbva.com

BBVA Research

*Economista en Cap del Grup***Jorge Sicilia***Economies Emergents:***Alicia García-Herrero**

alicia.garcia-herrero@bbva.com.hk

*Anàlisi Transversal Economies Emergents***Álvaro Ortiz-Abarca***Àsia***Stephen Schwartz**

stephen.schwartz@bbva.com.hk

*Xina***Daxue Wang**

daxue.wang@bbva.com.hk

*Índia***Sumedh Deorukhkar**

deorukhkar@grupobbva.com

*Sudamèrica***Joaquín Vial**

jvial@bbvaprovida.cl

*Argentina***Gloria Sorensen**

gsorensen@bbvafrances.com.ar

*Xile***Alejandro Puente**

apuente@grupobbva.cl

*Colòmbia***Juana Téllez**

juana.tellez@bbva.com.co

*Perú***Hugo Perea**

hperea@grupobbva.com.pe

*Veneçuela***Oswaldo López**

oswaldo_lopez@provincial.com

*Mèxic***Adolfo Albo**

a.albo@bbva.bancomer.com

*Anàlisi Macro Mèxic***Julián Cubero**

juan.cubero@bbva.bancomer.com

*Economies Desenvolupades:***Rafael Doménech**

r.domenech@grupobbva.com

*Espanya***Miguel Cardoso**

miguel.cardoso@bbva.com

*Europa***Miguel Jiménez**

mjimenezg@bbva.com

*Estats Units***Nathaniel Karp**

nathaniel.karp@bbvacompass.com

*Sistemes Financers i Regulació:***Santiago Fernández de Lis**

sfernandezdelis@grupobbva.com

*Sistemes Financers***Ana Rubio**

arubiog@bbva.com

*Regulació i Polítiques Públiques***Maria Abascal**

maria.abascal@bbva.com

*Pensions***David Tuesta**

david.tuesta@bbva.com

*Àrees Globals :**Escenaris Econòmics***Juan Ruiz**

juan.ruiz@bbva.com

*Escenaris Financers***Sonsoles Castillo**

s.castillo@bbva.com

*Innovació i Processos***Clara Barrabés**

clara.barrabes@bbva.com

*Market & Client Strategy:***Antonio Pulido**

ant.pulido@grupobbva.com

*Equity Global***Ana Munera**

ana.munera@grupobbva.com

*Crèdit Global***Javier Serna**

Javier.Serna@bbvauk.com

*Tipus d'Interès, Divises i**Matèries Primeres***Luis Enrique Rodríguez**

luisen.rodriguez@grupobbva.com

Interessats dirigir-se a:

BBVA Research

Paseo Castellana, 81 - 7ª planta

28046 Madrid (España)

Tel.: +34 91 374 60 00 y 91 537 70 00

Fax: +34 91 374 30 25

bbvaresearch@grupobbva.com

www.bbvaresearch.com